

Pirjo Havia

YHTEISMETSIIEN LAAJENTUMINEN -
Uusia osakkaita, lisää metsää

Opinnäytetyö
Metsätalouden liiketoiminnan koulutusohjelma
ylempi amk-tutkinto

Lokakuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>3.10.2011</p>	
<p>Tekijä</p> <p>Pirjo Havia</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen</p> <p>Metsätalouden ylempi amk-tutkinto Metsätalouden liiketoiminta</p>	
<p>Nimeke</p> <p>Yhteismetsien laajentuminen – Uusia osakkaita, lisää metsää.</p>		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kansallisen metsäohjelman 2015 tavoitteena on parantaa yksityismetsätalouden kannattavuutta, kasvattaa tilakokoa ja parantaa tilarakennetta. Yhteismetsäomistuksen lisääminen on yksi keinoista. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio ja Maanmittauslaitos käynnistivät vuonna 2009 tutkimuksen Yhteismetsien laajeneminen – Mahdollisuudet uusiin jäseniin. Tarkoituksena oli selvittää yhteismetsien laajenemismahdollisuuksia.</p> <p>Uusia yhteismetsiä perustettiin 28 kpl 1.3.2003 - 18.4.2010 välisenä aikana. Uudet yhteismetsät olivat enimmäkseen suvun yhteismetsiä. Seuraavan kymmenen vuoden aikana siirtyy todennäköisesti 175 000 hehtaaria yksityismetsiä uusiin yhteismetsiin. Uudet yhteismetsät olivat laajenemishaluisia, mutta osa halusi kasvaa vain suvun sisäisillä järjestelyillä.</p> <p>Yhteismetsien laajenemishalukkuuden, uusien yhteismetsien perustamisaktiivisuuden ja metsänomistajien tavoitteiden perusteella yhteismetsien kokonaispinta-ala voisi kasvaa noin 1,5 miljoonaa hehtaariin, mikä olisi 14 % yksityismetsien pinta-alasta.</p> <p>Vain 18 yhteismetsää oli liittänyt tiloja tai määräaloja yhteismetsäosuuksia vastaan. Kolmasosa yhteismetsistä aikoi jatkossa liittää tiloja osuuksia vastaan. Pinta-alaltaan pienet sijoittaja- ja suvun yhteismetsät sekä suuret isojakoyhteismetsät olivat olleet aktiivisimpia laajenijoita. Asutusyhteismetsissä oli ollut vähiten laajenemishalukkuutta.</p> <p>Jotta laajeneminen yleistyisi merkittävästi, tarvitaan yhteismetsäomistuksen tunnettuuden lisäämistä metsänomistajien parissa, luonnonhoitopainotteisen yhteismetsän mallin kehittämistä taloudellista tulosta tavoittelevien yhteismetsien rinnalle, arvon määrittämisen selkeyttämistä sekä yhteismetsien avainhenkilöiden osaamisen ja keskinäisen verkoston vahvistamista.</p> <p>URN:NBN:fi:mamk-opinn2011A6373</p>		
<p>Asiasanat (avainsanat)</p> <p>Metsänomistus, metsänomistajat, metsäpolitiikka, metsätilat, yhteismetsät, yhteismetsälaki, yksityismetsät, yksityismetsätalous</p>		
<p>Sivumäärä</p> <p>48 s. + liitt. 15 s.</p>	<p>Kieli</p> <p>Suomi</p>	<p>URN</p> <p>URN:NBN:fi:mamk-opinn2011A8673</p>
<p>Ohjaavan opettajan nimi</p> <p>Pasi Pakkala</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja</p> <p>Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio</p>	

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Date of the master's thesis</p> <p>October 3, 2011</p>	
<p>Author</p> <p>Pirjo Havia</p>	<p>Degree programme and option</p> <p>Master's Degree in Natural Resources Business Operations in Forestry</p>	
<p>Name of the master's thesis</p> <p>The growth of jointly owned forests – New members, new forest area.</p>		
<p>Abstract</p> <p>The National Forest Programme of Finland aims at increasing the profitability of the private forestry, enlarging the average size of the forest estates and improving the structure of the forest estates. Increasing the jointly owned forests is one means to reach these goals. Forestry Development Centre Tapio and National Land Survey of Finland launched a research project “The growth of jointly owned forests – possibilities for new members” in the year 2009. The purpose of the project was to analyse the possibilities to the growth of the jointly owned forests.</p> <p>During the years 2003-2010 there were 28 jointly owned forests established. The owners were mostly families. New jointly owned forests were willing to grow, but some of them only within the families. 175 000 hectares could move to the new jointly owned forests during the next ten years.</p> <p>The total area of the jointly owned forests could grow up to 1,5 million hectares, that is 14 % of the private forests. This conclusion is based both on the opinions of the key persons of the jointly owned forests and the opinions and objectives of the private forest owners.</p> <p>Only 18 jointly owned forests had added properties to there area in exchange for shares of the jointly owned forest. One third were aiming at adding properties. The most active expanders were the small jointly owned forests of the families and investors and the largest jointly owned forests. The jointly owned forests of the former karelian settlements were least willing to grow.</p> <p>The knowledge of this ownership among private forest owners should be increased in order to get a remarkable growth. A model of a jointly owned forest emphasizing on environmental and recreational objectives should be constructed besides the current model, in which the economical profit is most important. It should be clarified, how to determine the prices of the jointly owned forests and their shares. The network and the peer to peer learning of the key persons in jointly owned forests should be strengthened.</p>		
<p>Subject headings (keywords)</p> <p>Forest estates, Forest owners, Forest ownership, Forest policy, Jointly owned forest, Non industrial private forestry, Non industrial private forests, Private forestry, Private forests.</p>		
<p>Sivumäärä</p> <p>48 p. + app. 15 p.</p>	<p>Kieli</p> <p>Finnish</p>	<p>URN</p> <p>URN:NBN:fi: mamk-opinn2011A8673</p>
<p>Tutor</p> <p>Pasi Pakkala</p>	<p>Employer of the master's thesis</p> <p>Forestry Development Centre Tapio</p>	

SISÄLTÖ

KUVAILULEHDET

1	JOHDANTO	1
2	HANKKEEN TAUSTA JA RAJAUKSET	2
	2.1 Yhteismetsän tunnettuus omistusmuotona	2
	2.2 Metsäpoliittinen tausta	3
	2.3 Tutkimuksellinen tausta	4
	2.4 Tausta metsänomistuksen ja palvelujen kehittämisen näkökulmasta	5
	2.5 Lainsäädäntö laajenemisen ohjaajana.....	6
	2.5.1 Teknistä ohjausta	6
	2.5.2 Yhteismetsälaki.....	7
	2.5.3 Kiinteistönmuodostamislaki	8
	2.5.4 Tuloverolaki.....	9
	2.5.5 Varainsiirtoverolaki	10
	2.6 Hankkeen rajaukset	10
3	HANKKEEN TAVOITTEET JA ORGANISOINTI	11
	3.1 Tavoitteet.....	11
	3.2 Organisointi ja rahoitus	12
4	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA AINEISTOT	12
	4.1 Tilasto- ja kirjallinen tarkastelu.....	12
	4.2 Haastatteluosio	13
	4.3 Kirjekysely	14
	4.4. Aineiston luotettavuus.....	14
5	TULOKSET	15
	5.1 Suomen yhteismetsät.....	15
	5.1.1 Yhteismetsien määrä ja ominaisuudet	15
	5.1.2 Työvoima ja palvelujen ostaminen	19
	5.1.3 Osakkaat ja maksuttomat oikeudet	19
	5.1.4 Yhteismetsien pinta-alan kasvaminen.....	20
	5.1.5 Uusien yhteismetsien perustaminen.....	20
	5.2 Laajeneminen eri näkökulmista.....	21
	5.2.1 Laajentuneet yhteismetsät.....	21

5.2.2	Liittäminen osuuksia vastaan prosessina	25
5.2.3	Yhteismetsän ja yhteismetsäosuuden arvo laajenemisessa	27
5.2.4	Laajenemiskokemuksia	28
5.2.5	Tiedottaminen liittämisissä osuuksia vastaan	30
5.2.6	Osaamisverkostot	31
5.2.7	Laajenemisaikomukset	31
5.3	Mielipiteissä hajontaa	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
6.1	Laajenemismahdollisuuksia ja rajoitteita	37
6.2	Ennuste pinta-alan muutoksesta	39
6.3	Erilaiset laajenijat	40
6.4	Metsää vai osakkaita	43
6.5	Tavoitteet taloudellisia	44
6.6	Toimenpidesuosituksia	45
	LÄHDELUETTELO	49

LIITTEET

1. Luettelo yhteismetsiin liittyvistä käsitteistä
- 2.-4. Merkityskartat
5. Kyselylomake
6. Luettelot liittämishaluisista ja ostohaluisista yhteismetsistä

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimushankkeena, jonka tilaajana toimi Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yhteismetsien laajenemismahdollisuuksia. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa ja sille saatiin ulkopuolista rahoitusta Maa- ja metsätalousministeriön yhteistutkimusvaroista. Yhteistyötä tehtiin myös metsäkeskusten, Metsäntutkimuslaitoksen ja Kuusamon yhteismetsän kanssa. Tutkimushanke toteutettiin lokakuun 2009 ja toukokuun 2011 välisenä aikana.

Hankintaesimies Timo Pätsi Kuusamon yhteismetsästä laati oman opinnäytetyönsä Mikkelin ammattikorkeakoulun metsätalouden koulutusohjelmassa osana tätä tutkimushanketta. Opinnäytetyön aihe oli Yhteismetsien kokemukset arvonmäärittämisestä liittämistilanteissa. Timo Pätsin saamia tuloksia hyödynnettiin tässä hankkeessa johtopäätöksiä laadittaessa.

Tämän hankkeen tulokset julkaistiin opinnäytetyön raporttina sekä sitä tiiviimpänä tutkimusraporttina. Tutkimusraportti lähetettiin toukokuussa 2011 kaikille yhteismetsille ja se julkaistaan Internetissä www.yhteismetsat.fi -palvelussa. Samalla Internet-sivustolla julkaistiin huhtikuussa 2011 luettelot yhteismetsistä, jotka olivat halukkaita ostamaan tiloja ja yhteismetsistä, jotka halusivat liittää tiloja osuuksia vastaan. Kirjekyselyssä tarjottiin vastaajille mahdollisuus omien yhteystietojen julkaisemiseen laajenemishaluisten luetteloissa, jotta halukkaat myyjät ja liittyjät voisivat helpommin löytää yhteismetsistä sopivan neuvottelukumppanin.

Yhteismetsiin liittyy paljon omaa terminologiaa. Liitteessä 1 on selitetty yleisimmiksi esiintyvät tässä hankkeessa käytetyt käsitteet.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia ja kuvata yhteismetsien laajenemismahdollisuuksia, erityisesti tilojen liittämistä osuuksia vastaan. Tavoitteena oli myös julkaista laajenemishaluisista yhteismetsistä luettelot, jotka helpottavat yhteismetsien ja yhteismetsästä kiinnostuneiden metsänomistajien kohtaamista.

2 HANKKEEN TAUSTA JA RAJAUKSET

2.1 Yhteismetsän tunnettuus omistusmuotona

Vielä vuonna 2007 yhteismetsä oli sekä yksityismetsänomistajille, metsäammattilaisille että muille kansalaisryhmille huonosti tunnettu metsänomistusmuoto (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio ym. 2007). Yhteismetsät eivät tiedottaneet näkyvästi toiminnastaan.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion ja Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen yhteishankkeessa, Yhteismetsät mahdollisuutena, selvitettiin vuosina 2006–2007 metsänomistajien metsänomistukseen, erityisesti yhteismetsiin, kohdistuvia näkemyksiä. Projektissa myös koottiin yhteismetsien perustamista, hallintoa ja kehittämistarpeita koskevaa lainsäädäntötietoa ja perustettiin www.yhteismetsat.fi -verkkopalvelu, jossa tulokset raportoitiin. Projektin tarkoituksena oli tuottaa tietoa sen arvioimiseksi, onko metsänomistajilla tahtoa ja valmiuksia lisätä yhteismetsäomistusta.

Yhteismetsäomistuksen lisääminen todettiin vuonna 2008 julkaistussa Kansallisessa metsäohjelmassa 2015 (Maa- ja metsätalousministeriö 2008) yhdeksi keinoksi pirstoutumisen ehkäisemisessä ja keskimääräisen tilakoon kasvattamisessa. Yhteismetsät mahdollisuutena -projektin projektiryhmän ja ohjausryhmän mielestä tärkeitä yhteismetsäomistuksen yleistymiseen tähtäviä edistämistehtäviä olivat:

- Neuvonta- ja koulutusmateriaalin tuottaminen maanmittausinsinööreille, metsätoimihenkilöille ja metsänomistajille
- Jokaiselle metsäkeskukselle kouluttava yhteismetsäasiantuntija
- Alueellinen ja valtakunnallinen yhteismetsäasiantuntijoiden verkosto (eri organisaatioiden edustajia)
- Metsänhoitoyhdistysten aktivointi yhteismetsäkysymyksissä
- Yhteismetsän perustamispalvelun tuotteistaminen
- Yhteismetsien aktivoituminen viestintään
- Maanmittauslaitoksen ja metsäorganisaatioiden yhteistyön kehittäminen
- www.yhteismetsat.fi-verkkopalvelun ylläpidosta ja laajennuksesta huolehtiminen

- Tiedon ja artikkeleiden tuottaminen yhteismetsästä mahdollisuutena kiinteistövä-
littäjien, maanmittauslaitoksen ym. sidosryhmien sisäiseen viestintään.

Tässä hankkeessa keskityttiin, toisin kuin edellä kuvatussa, selvittämään yhteismetsien omaa näkemystä laajenemismahdollisuuksista ja laajenemishalusta.

2.2 Metsäpoliittinen tausta

Kansallisen metsäohjelman 2015 yksi painopistealue oli metsäteollisuuden ja -talouden kilpailukyvyistä ja toimintaedellytyksistä huolehtiminen (Maa- ja metsätalousministeriö 2008). Ohjelman mukaan metsätalouden kilpailukykyä parantaa yksityismetsätalouden kannattavuus, mihin vaikuttavat monet tekijät. Rakenteellisista teki-
jöistä merkittävimpiä olivat tilakoon kasvattaminen ja suurempina taloudellisina ko-
konaisuuksina hoidettava metsäomaisuus.

KMO:ssa oli tavoitteena kasvattaa keskimääräistä tilakokoa 50 hehtaariin vuoteen 2050 mennessä. Toimenpiteinä oli esitetty muun muassa, että kehitetään metsätilojen uusjakokäytäntöä tilusrakenteen parantamiseksi, edistetään yhteismetsiä omistusmuo-
tona ja lisätään yhteismetsiä koskevaa viestintää ja neuvontaa. Maa- ja metsätalousmi-
nisteriö on vastuuttanut Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toteuttamaan toimen-
piteitä, joilla kehitetään yhteismetsiä omistusmuotona. Tätä tehtävää Tapio on toteut-
tanut yhdessä alueellisten metsäkeskusten ja Maanmittauslaitoksen kanssa. Tehtävää
toteutettiin myös tässä tutkimushankkeessa.

KMO:a tarkistettiin vuonna 2010 ja tarkistetusta metsäohjelmasta julkaistiin valtio-
neuvoston periaatepäätös Kansallinen metsäohjelma 2015, Metsäalasta biotalouden
vastuullinen edelläkävijä (Maa- ja metsätalousministeriö 2011). Ohjelmassa tavoitteen
”Yksityismetsätalouden kannattavuus paranee, metsätilojen koko kasvaa ja rakenne
paranee” tavoitetasona on edelleen, että metsätilan keskikoko on 50 ha vuoteen 2050
mennessä. Keinoissa ei kuitenkaan ole enää mainittu yhteismetsäomistuksen lisäämis-
tä. Keinovalikoimassa sen sijaan viitataan metsänomistusmuotoihin näin: ”Tulevalla
hallituskaudella arvioidaan metsätilojen verotuskäytäntöjen muutoksen tarpeellisuus
sekä kehitetään metsien eri omistusmuotoja ja uusjakokäytäntöä sekä neuvontaa.

(MMM, VM, OM, Metla, Tapio, Maanmittauslaitos, metsäkeskukset, mhy:t, pankit).” Maa- ja metsätalousministeriön metsäneuvos Marja Kokkosen (2011) mukaan keinovalikoimaan kuuluu edelleen yhteismetsäomistuksen lisääminen.

Tämä hanke oli osa maa- ja metsätalousministeriön johtamaa metsätilojen kokoa ja rakennetta sekä yhteismetsien edistämistä tarkastelevaa metsäkonsernihanketta. Kyseinen hanke toteutettiin kolmikantana: maa- ja metsätalousministeriö vastasi lainsäädännön valmistelusta, Metsäntutkimuslaitos valmisteli toimenpide-ehdotuksia ja tarkasteli niitä vaikutusarvioineen sekä Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio huolehti yhteismetsiin liittyvistä kysymyksistä ja viestinnästä.

2.3 Tutkimuksellinen tausta

Yhteismetsiä on tutkittu Suomessa vähän. Yhteismetsiin liittymistä osuuksia vastaan ja uusien yhteismetsien perustamista ei ole tähän mennessä tutkittu lainkaan. Liittäminen osuuksia vastaan ja uusien yhteismetsien perustaminen sopimus pohjaisesti tulivatkin mahdollisiksi vasta vuonna 2003, kun säädettiin uusi yhteismetsälaki.

Tilan liittämistä yhteismetsään osuuksia vastaan on käsitelty Jalkasen opinnäytetyössä kiinteistötoimituksena (2004). Rämö ja Tilli (2007) tutkivat yhteistyössä Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion kanssa metsänomistajien suhtautumista ja asenteita metsän yhteisomistukseen ja yhteismetsään. Tutkimuksen mukaan yhteismetsä vastaa hyvin metsänomistajien odotuksia, kun he haluavat omistaa metsää yhteisomistuksen osakkaana. Lähes joka toinen metsänomistaja pitää mahdollisena yhteisomistusta omissa metsissään. Rämön ja Tillin (2007) mukaan yksinomistus on kuitenkin valtaosalle metsänomistajia mieluisampaa kuin yhteisomistus. Yhteisomistusmuodoista metsänomistajia kiinnostaa eniten yhteismetsä perheenjäsenten kesken. Yhteismetsän perustamisesta perheenjäsenten kesken olivat Rämön ja Tillin tutkimuksessa kiinnostuneita erityisesti taloudellisia tavoitteita korostavat melko pienten (10–29 ha) metsätilojen omistajat. Yhteismetsän perustamisesta lähialueen metsänomistajien kanssa olivat kiinnostuneita erityisesti yhtymien jäsenet. Metsien liittämisestä olemassa olevaan yhteismetsään olivat kiinnostuneita erityisesti maaseudulla asuvat melko pienten met-

sätilojen metsänomistajat. Suurituloisia ja suurten tilojen omistajia yhteisomistus kiinnosti tutkimuksen perusteella melko vähän.

Metsäntutkimuslaitoksessa käynnistyi vuonna 2009 tutkimus- ja kehittämishanke metsätilakoon ja -rakenteen parantamiseksi. Tässä opinnäytetyössä tehtiin kiinteää yhteistyötä kyseessä olevan hankkeen kanssa. Metsäntutkimuslaitos haastatteli vuonna 2010 yhteismetsien uusia osakkaita, joista puolet oli uuden yhteismetsän perustaneita ja puolet olemassa olevaan metsään liittäneitä. Tulosten raportointi oli vielä kesken tätä opinnäytetyötä kirjoitettaessa. Kuitenkin voitiin jo kertoa, että uudet yhteismetsät olivat tyypillisesti suvun yhteismetsiä, joiden motiivina oli pirstoutumisen ehkäiseminen ja suvun hajallaan olevien tilojen kokoaminen yhteen. Perustajat olivat kokeneita ja osaavia metsänomistajia ja tiloilla oli usein monia omistajia. Sen sijaan yhteismetsään tilansa liittäneet omistivat usein yksin ja liitetyt tilat olivat keskimääräistä suurempia, mutta alle 100 hehtaarin tiloja. Omistajat asuivat kaukana tilasta ja olivat iäkkäitä. Motiivina liittämislle mainittiin, ettei jaksettu enää hoitaa tilaa tai ei haluttu riidan siementä perillisille. (Hänninen & Leppänen 2010.)

2.4 Tausta metsänomistuksen ja palvelujen kehittämisenäkökulmasta

Metsänomistajat ovat viime vuosina kasvavasti kiinnostuneet niin sanottujen suvun yhteismetsien perustamisesta tai oman metsän liittämisestä yhteismetsään osuuksia vastaan. Tämän seurauksena metsäorganisaatioissa on herätty hankkimaan tietoa yhteismetsän perustamisesta ja tarjoamaan metsänomistajille perustamiseen tähtäävää neuvontapalvelua. Sen sijaan neuvonta- tai asiantuntijapalveluita yhteismetsiin liittymisen tueksi ei ole juurikaan ollut tarjolla. Kehitystyötä on tehty lähinnä muutamassa yhteismetsässä oman neuvottelu-, hinnoittelu- ja liittymisprosessin kehittämisessä.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiossa on viimeisen neljän vuoden aikana erityisesti tarkasteltu yhteismetsää omistusmuotona. Tärkeimpinä huomioina on noussut esille yhteismetsän huono tunnettuus omistusjärjestelyn vaihtoehtona niin metsänomistajien kuin metsäammattilaisten parissa ja puutteellinen tieto olemassa olevien yhteismetsien toiminnan kannattavuudesta.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, alueelliset metsäkeskukset ja Maanmittauslaitos ovat yhdessä järjestäneet "Yhteismetsä tutuksi" -hankkeessa vuosina 2009–2010 yhteensä 20 tiedostustilaisuutta metsäammattilaisille, sidosryhmille sekä maanmittausalan toimijoille. Näihin tilaisuuksiin on osallistunut lähes 900 metsä- ja maanmittausalan ammattilaista ja metsänomistajaa. Kuitenkin tilaisuuksilla on tavoitettu vain murto-osa yhteismetsistä tietoa tarvitsevistä. Hankkeen loppuvaiheessa todettiin, että on tärkeää jatkossa tiedottaa yhteismetsästä omistuksen vaihtoehtona, parantaa valmiuksia metsänomistajien palveluun ensimmäisestä yhteydenotosta alkaen ja lisätä toimijoiden välistä yhteistyötä. (Vilksa 2011.)

Useat metsäkeskukset ja metsänhoitoyhdistykset ovatkin sisällyttäneet uusiin alueellisiin kehittämishankkeisiinsa yhteismetsäomistuksen edistämisen, erityisesti osana metsätilojen sukupolvenvaihdosta. Vuonna 2010 perustettiin Maanmittauslaitoksen johdolla valtakunnallinen yhteismetsäasiantuntijoiden verkosto, jossa myös yhteismetsillä on edustus. Verkosto tukee alueellista edistämistyötä. Lisäksi yhteismetsät ovat suunnitelleet oman ylimaakunnallisen kehittämishankkeen, joka odottaa rahoitusta ELY-keskuksilta.

Useiden edellä mainittujen tahojen kokemuksia ja näkemyksiä on otettu huomioon tämän tutkimushankkeen suunnittelussa ja käynnistämisessä. Tutkimushankkeen etenemisestä ja välituloksista on tiedotettu yhteismetsille, valtakunnalliselle yhteismetsäasiantuntijoiden verkostolle, Maanmittauslaitokselle ja Metsäntutkimuslaitokselle.

2.5 Lainsäädäntö laajenemisen ohjaajana

2.5.1 Teknistä ohjausta

Yhteismetsien laajenemiseen on kolme erilaista mahdollisuutta, jotka eivät sulje toisistaan pois:

1. Perustetaan uusia yhteismetsiä
2. Liitetään maa- ja vesialueita yhteismetsään osuuksia vastaan
3. Yhteismetsä ostaa metsää. Metsä voidaan liittää yhteismetsän alueeseen tai säilyttää erillisenä kiinteistönä osakaskunnan omistuksessa.

Laajeneminen on aina ensisijaisesti yhteismetsän tai uutta yhteismetsää perustavien metsänomistajien oma päätös ja siten tahdonvarainen asia. Teknisesti laajenemista ohjaavat yhteismetsälaki ja kiinteistönmuodostamislaki. Käytännössä laajenemiseen vaikuttavat myös tuloverolaki ja varainsiirtoverolaki.

2.5.2 Yhteismetsälaki

Yhteismetsälain (109/2003) uudistaminen vuonna 2003 teki mahdolliseksi yhteismetsäosuuden omistamisen, luovuttamisen ja jakamisen ilman fyysistä kanta-tilaa. Laki mahdollisti yhteismetsän perustamisen sopimus pohjaisesti ja metsän liittämisen yhteismetsään osuuksia vastaan. Yhteismetsään voidaan siis liittää kiinteistöjä tai osia niistä yhteismetsäosuuksia vastaan.

Ohjesäännössä voidaan säätää, miten liittämispäätökset yhteismetsässä tehdään. Yhteismetsälain 8 §:n mukaan osakaskunnan kokouksessa voidaan päättää alueen liittämistä yhteismetsään, jollei se ohjesäännön mukaan kuulu hoitokunnalle (8 §, 10. kohta). Kokouksessa päätetään myös ohjesäännön hyväksymisestä (8§, 1. kohta) ja muuttamisesta (8§, 12. kohta). Kokouspäätökset tehdään yksinkertaisina enemmistö-päätöksinä äänestykseen osaa ottaneiden osuuslukujen mukaan. Ohjesäännön muuttamiseen tarvitaan kuitenkin vähintään kaksi kolmasosaa äänestykseen osaa ottaneiden äänistä.

Ohjesäännöstä säädetään yhteismetsälain 13 §:ssä, jonka 10. kohdan mukaan ohjesäännössä mainitaan muut osakaskunnan asioiden hoitoa varten tarpeelliset seikat. Tämän kohdan mukaisesti osakaskunta voi pysyvästi valtuuttaa hoitokunnan tai toimitsijan neuvottelemaan ja päättämään kiinteistöjen liittämistä yhteismetsään osuuksia vastaan. Jos tällainen valtuutus on ohjesääntöön kirjattu, voidaan vuosittain osakaskunnan kokouksessa sopia ja toimintasuunnitelmaan kirjata ehdot, joiden mukaan liittämispäätökset voidaan tehdä ja luovutettavan osuuden koko määrittää.

Lain 14 §:ssä kielletään tekemästä sellaisia päätöksiä, joilla osakkaiden tai osakaskunnan kustannuksella annetaan osakkaalle tai jollekulle muulle ilmeisesti epäoikeutettua etua. Tämä säädös on merkityksellinen muun muassa, kun liittämistilanteessa määrite-

tään luovutettavan osuuden kokoa. Se voi olla myös liittämisen esteenä, jos osakkailla on oikeuksia, joita ei haluta antaa mahdollisille uusille osakkaille.

2.5.3 Kiinteistönmuodostamislaki

Kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 10 luvussa säädetään yhteismetsän muodostamisesta. Metsänomistajat voivat sopia yhteismetsän perustamisesta. Tämä edellyttää, että heidän tiluksensa muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Toimitusinsinööri arvioi tarkoituksenmukaisuuden. KML 99 §:n mukaan yhteismetsään voidaan liittää tiluksia antamalla luovuttajalle osuus yhteismetsään. Tarkempia ohjeita perustamis- ja liittämistoimituksista on Maanmittauslaitoksen julkaisemassa Toimitusmenettelyn käsikirjassa.

Liittämiseen voidaan ryhtyä vain, jos tilusten omistaja ja yhteismetsä ovat sopineet liittamisestä. Osakaskunnan osalta sopimuksesta on päätettävä yhteismetsälain 8 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaan. Jos siis päätöksenteosta ei ole ohjesäännössä muuta mainittu, sopimuksesta päättää osakaskunnan kokous.

Sekä uuden yhteismetsän perustamistoimitus että liittämistoimitus tehdään valtion varoin. Yhteismetsään voidaan liittämistoimituksessa liittää koko kiinteistö tai osa siitä tai määräala tai osa määräalasta. Määräala tai sen osa, joka liitetään yhteismetsään, on yhteismetsän muodostamista koskevassa toimituksessa erotettava emäkiinteistöstä lohkomalla. Perustamiseen tai liittämiseen kuuluvat lohkomiskustannukset katetaan osittain valtion varoin. Liitettävän alueen lohkomisesta tulee maksettavaksi perusmaksu, joka vuonna 2011 on 400 euroa (Konttinen 2011). Perustamis- tai liittämistoimitukseen voi sisältyä myös yhteisesti määräosin omistetun kiinteistön (yhtymä) jakaminen osaomistajien kesken ja näin muodostettujen tilojen liittäminen yhteismetsään.

Osakaskunnan tai liitettävien tilusten omistajan ei tarvitse hakea lainhuutoa liitettävälle kiinteistölle. Jos osakaskunta ostaa liitettävän kiinteistön, lainhuuto pitää hakea.

Kiinteistötoimitusta haetaan kirjallisesti siltä maanmittaustoimistolta, jonka alueella toimituksen kohde tai pääosa siitä sijaitsee (KML 5 §). Liittämissopimuksessa voidaan sopia, kumpi hakee kiinteistötoimitusta, liitettävän tilan omistaja vai yhteismetsä. Hakemuksen liitteenä täytyy kiinteistön muodostamisasetuksen 8 §:n mukaan toimittaa 1) sopimus tai muu asiakirja, johon hakemus perustuu; sekä 2) tarvittaessa kartta tai muu selvitys toimituksen kohteesta. Liittämistöimituksessa ei tarvita uskottuja miehiä, vaan toimituksen voi hoitaa toimitusinsinööri.

Kiinteistönmuodostamislain 133 a §:ssä säädetään ”Jos 132 §:n 1 momentissa taikka 133 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa on sovittu kiinteistöille tulevien osuuksien suuruuksista tai niiden laskemisperusteista, osuudet määrätään sopimuksen mukaisesti, jollei sopimus loukkaa kenenkään oikeutta.” Tilusten luovuttajan ja yhteismetsän täytyy siis sopimusta tehdessään ottaa huomioon, että ei loukata muiden osakkaiden etua. Sopimuksessa voidaan sopia joko luovutettavan osuuden koosta tai osuuden määräytymisperusteista tai jättää asia liittämistöimituksessa päätettäväksi. Sopimus luovutettavan yhteismetsäosuuden koosta voidaan tehdä liittämistöimituksessa ja merkitä pöytäkirjaan (KML 176.1§, TMK 12.1.1.). Tilanteesta ei ole käytännössä muotoutunut menettelytapaa.

2.5.4 Tuloverolaki

Tuloverolaissa säädetään metsäverotuksen toteuttamisesta ja siihen liittyvistä verohuojennuksista. Tuloverolain 5 § mukaan yhteismetsä on verotuksellisesti yhteisetuus. Tuloverolain 18 § mukaan yhteisetuutta verotetaan erillisenä verovelvollisena, eikä yhteisetuuden osakkaan saamaa osuutta yhteisetuuden tulosta pidetä hänen veronalaisena tulonaan. Yhteisetuuden verotus tapahtuu yhteisöverokannan mukaan, joka vuonna 2011 oli kaksi prosenttiyksikköä alhaisempi kuin yleinen pääomatulojen verokanta. Hallituksen esityksessä syyskuussa 2011 esitettiin tuloverolakia muutettavaksi siten, että yhteismetsät eriytetään yhteisöverokannasta, kuitenkin niin, että kahden prosenttiyksikön veroetu yleiseen pääomatulojen veroasteeseen säilyy.

Yhteismetsälle on tuloverolaissa säädetty samat vähennysoikeudet kuin luonnollisille henkilöille sekä näiden muodostamille kuolinpesille ja yhtymille. Yhteismetsä on siis

verotuksellisesti edullinen omistusmuoto metsänomistajalle. Merkittävin vähennysoikeus laajenemisen kannalta on metsävähennysoikeus, jota yhteismetsä voi tuloverolain 55 § mukaan käyttää, kun se on hankkinut vastikkeellisesti metsää.

Korkein hallinto-oikeus teki vuonna 2006 ennakkopäätöksen 2006:74 (Korkein hallinto-oikeus 2006), jonka mukaan henkilöiden yhteisesti ostamaan metsään tuleva metsävähennyspohja siirtyy perustettavalle yhteismetsälle. Verotuskäytännössä on tämän jälkeen katsottu myös jäljellä olevan metsävähennysoikeuden siirtyvän olemassa ollelle yhteismetsälle siihen liitettävän tilan tai määräalan mukana.

Sen sijaan yhteismetsäosuuden ostaminen ei synnytä uutta metsävähennysoikeutta, mikä voi olla merkittävä heikkous, kun pohditaan yhteismetsän perustamista tai yhteismetsään liittymistä sukupolvenvaihdoksen ratkaisuna. Avoimna on myös kysymys, siirtyykö käyttämättä oleva poisto-oikeus perustettavalle yhteismetsälle tai yhteismetsään liittyttäessä. Tästä on verotoimistoissa erilaisia näkemyksiä.

2.5.5 Varainsiirtoverolaki

Varainsiirtoverolain 5.1 § mukaan kiinteistöksi katsotaan myös sen määräosa ja määräala sekä kiinteistöjen yhteinen alue ja sen määräala sekä yhteisalueosuus. Yhteismetsää ja sen osuutta on siten pidettävä kiinteistönä. KHO teki yhteismetsien laajenemisen kannalta merkittävän ratkaisun 27.11.2002. Ratkaisun mukaan kiinteistön liittämistä yhteismetsään ei ollut pidettävä tuloverolain 45.1 §:n mukaisena kiinteistön luovutuksena (Korkein hallinto-oikeus 2002). Tämä tarkoittaa, että liittämistilanteessa ei voi syntyä verotettavaa luovutusvoittoa eikä siinä makseta varainsiirtoveroa. Yhteismetsä maksaa kuitenkin aina varainsiirtoveron ostaessaan metsää.

2.6 Hankkeen rajaukset

Yhteismetsissä tapahtuneiden kiinteistömuutosten tilastollinen tarkastelu päätettiin rajata ajanjaksolle 1.3.2003 - 8.11.2009 eli yhteismetsälain uudistamisen jälkeiseen aikaan. Tilojen liittäminen osuuksia vastaan tuli mahdolliseksi 1.3.2003 alkaen. Tarkastelujakson takaraja muotoutui Maanmittauslaitoksen laatiman yhteismetsien laaje-

nemistä käsittelevän tilastokoosteen valmistumisajankohdan mukaan. Yhteismetsien laajenemista on kuitenkin kirjekyselyssä ja johtopäätöksissä tarkasteltu myös ajantasaisemman tiedon mukaan.

Hanke rajattiin tutkimaan yhteismetsien avainhenkilöiden kokemuksia ja mielipiteitä. Näin ollen myös johtopäätöksiä laadittaessa näkökulma on yhteismetsälähtöinen ja esitettävät toimenpiteet kohdistuvat ensisijaisesti yhteismetsiin ja niiden toimintaa sääteleviin tekijöihin.

Timo Pätsin (2011) opinnäytetyö koski yhteismetsän, yhteismetsäosuuden ja yhteismetsään liitettävän tilan arvonmäärityksen kysymyksiä. Tässä tutkimuksessa ei tutkittu arvonmääritystä, vaan käytettiin hyväksi Timo Pätsin saamia tuloksia. Yhteistyö rajautui Pätsin tutkimuksen suunnitteluun ja johtopäätösten yhteiseen tarkasteluun.

Kirjallisuustarkasteluun ei otettu mukaan ennen vuotta 2003 tehtyjä yhteismetsiä koskevia tutkimuksia, koska yhteismetsien toimintaa koskeva lainsäädäntö on muuttunut oleellisesti sen jälkeen. Yhteismetsien ja yhteismetsälainsäädännön historiallista kehittymistä ei tarkasteltu tässä opinnäytetyössä.

3 HANKKEEN TAVOITTEET JA ORGANISOINTI

3.1 Tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko yhteismetsien mahdollista laajentua, millä tavoin se tapahtuisi, onko mahdollista lisätä yhteismetsiin liittymistä osuuksia vastaan ja mitä toimenpiteitä siinä tarvitaan. Tutkimus keskittyi erityisesti selvittämään tilojen liittämistä osuuksia vastaan. Tavoitteena oli myös julkaista laajenemishaluisista yhteismetsistä luettelot, jotka helpottavat yhteismetsien ja yhteismetsästä kiinnostuneiden metsänomistajien kohtaamista.

Hankkeessa rajauduttiin tutkimaan yhteismetsien avainhenkilöiden kokemuksia ja mielipiteitä. Näin ollen myös johtopäätöksiä laadittaessa näkökulma on yhteis-

metsälähtöinen ja esitettävät toimenpiteet kohdistuvat ensisijaisesti yhteismetsiin ja niiden toimintaan vaikuttaviin tekijöihin.

3.2 Organisointi ja rahoitus

Tutkimushanke toteutettiin Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion ja Maanmittauslaitoksen yhteistutkimushankkeena niin, että hallinnollinen vastuu oli Tapiossa. Hankkeen projektipäällikkönä toimi neuvonnan ja markkinoinnin asiantuntija Pirjo Havia Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiosta. Projektiryhmän jäseninä toimivat kehittämispäällikkö Pekka Ripatti Tapiosta ja yli-insinööri Pekka Vilska Etelä-Savon Maanmittaustoimistosta. Tilastoraportin laati toimitusvalmistelija Leena Lahtinen Etelä-Savon maanmittaustoimistosta. Hankintaesimies Timo Pätsi Kuusamon yhteismetsästä laati tämän hankkeen liittymäprojektina ja opinnäytetyönään tutkimuksen arvon määrittämisen kysymyksistä ja osallistui tämän hankkeen johtopäätösten tekemiseen.

Tämä hanke raportoi metsäntutkimuslaitoksen Metsätilakoko ja rakenne – projektin ohjausryhmälle. Hankkeen toteutusta ohjaava virkamies oli metsäneuvos Marja Kokkonen maa- ja metsätalousministeriöstä.

Hanke sai vuosina 2010 - 2011 rahoitusta 60 % hankkeen kokonaiskustannuksista Maa- ja metsätalousministeriön yhteistutkimusvaroista. Loppuosan hankkeen kustannuksista rahoitti Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.

4 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA AINEISTOT

4.1 Tilasto- ja kirjallinen tarkastelu

Hanke toteutettiin neljässä vaiheessa 1.10.2009–31.5.2011. Ensimmäisessä vaiheessa laadittiin tutkimuksen alustava viitekehys, joka perustui yhdessä Maanmittauslaitoksen kanssa tehtyyn tilastolliseen tarkasteluun ja kirjallisuustarkasteluun. Tilastollisessa tarkastelussa selvitettiin tilojen liittämistä yhteismetsään osuuksia vastaan ja muulla tavoin hankittujen tilojen liittämistä yhteismetsiin 1.3.2003 - 8.11.2009 välisenä aika-

na. Lähteenä käytettiin Maanmittauslaitoksen kiinteistörekisteriä ja JAKO-tietojärjestelmää. Lisäksi tarkasteltiin uusien yhteismetsien perustamista 1.3.2003 - 18.4.2010 välisenä aikana.

Kirjallisuustarkastelu jäi suppeaksi, koska aiheeseen liittyvää kirjallisuutta oli vähän. Merkittävimpiä lähteitä olivat Yhteismetsälaki, Kiinteistön muodostamislaki, Maanmittauslaitoksen Toimitusmenettelyn käsikirja ja Yhteismetsän hallinto-opas.

4.2 Haastatteluosio

Toisessa vaiheessa tehtiin haastattelututkimus tilojen liittämistä osuuksia vastaan. Haastattelumenetelmänä käytettiin fenomenologisen tutkimuksen mukaista syvähaastattelua. Metsämuurosen (2008) mukaan 3-4 syvähaastattelua on jo riittävä määrä fenomenologisessa tutkimuksessa.

Haastateltaviksi valittiin kaksi hoitokuntavetoista yhteismetsää, joista toisessa oli kokemuksia tilojen liittämistä ja kaksi toimitsijavetoista yhteismetsää, joista myös toisessa on liittämiskokemusta. Haastatteluun pyydettiin yhteismetsän avainhenkilöitä. Haastatteluun osallistuneita oli yhteensä kahdeksan henkilöä, joista kaksi oli toiminnanjohtajia, kaksi toimitsijoita ja neljä hoitokunnan jäseniä tai puheenjohtajia.

Haastateltavia lähestyttiin neutraalisti dialogin kautta ilman liittämisen arvottamista. Keskustelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan. Nauhoitetut haastattelut litteroitiin. Litteroidun aineiston käsittelyssä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia (Tuomi ja Sarajärvi 2002).

Litteroitu aineisto tiivistettiin eli redusointiin erottamalla aineistosta tutkimuksen kannalta oleelliset ilmaukset (lauseet tai useista lauseista koostuvat ajatuskokonaisuudet). Nämä koottiin yhdeksi aineistoksi, josta tuotettiin pelkistetyt ilmaukset. Samaa tarkoittavat ilmaukset koottiin ja ryhmiteltiin alaluokiksi (klusteroitiin). Klusteroitu aineisto käsitteellistettiin (abstrahoitettiin) eli siitä erotettiin tutkimuksen kannalta olennainen tieto niin sanotuiksi yläluokiksi. Käsittelyssä aikaansaadut alaluokat yhdistettiin yläluokkiin (Tuomi ja Sarajärvi 2002). Yhdistäminen tehtiin luomalla jokaiselle ylä-

luokalle merkityskartta Mind Map -mallia hyväksi käyttäen. Merkityskartat laadittiin yhteismetsien laajenemisesta (liite 2), tilojen liittämistä osuuksia vastaan (liite 3) ja arvon määrittämisestä (liite 4).

Tulokset kertovat, millaisia merkityksiä yhteismetsien avainhenkilöt antavat yhteismetsien laajenemiselle, tilojen liittämälle osuuksia vastaan ja rahallisen arvon määrittämiselle. Tässä raportissa käytettyihin haastateltujen siteerauksiin on pyydetty heidän suostumuksensa. Tuloksia käytettiin hyväksi kirjekyselyn laadinnassa ja Timo Pätsin haastattelututkimuksen suunnittelussa.

4.3 Kirjekysely

Jotta laajenemista ja tilojen liittämistä osuuksia vastaan voitiin tarkastella myös kvantitatiivisesti, toteutettiin kirjekysely syksyllä 2010. Kysymyslomake on liitteenä 5. Koska kohdejoukko oli kohtuullisen pieni, 166 yhteismetsää, kirje lähetettiin jokaiselle yhteismetsälle. Vastauksia saatiin yhden muistutuskierroksen jälkeen kaikkiaan 118. Vastausprosentti oli 71 %.

Tutkimuksen tulokset laskettiin SPSS -analyysiohjelmaa apuna käyttäen. Laskennan toteutti Pekka Ripatti Tapiossa. Analyysin laativat Pirjo Havia Tapiosta ja Pekka Vilska Maanmittauslaitoksesta. Johtopäätösten tekoon osallistuivat Pirjo Havia, Pekka Ripatti ja Pekka Vilska.

Kirjekyselyssä ei kysytty vastaajan koulutustasoa, eikä sitä, onko yhteismetsässä metsäalan ammattilaisia osakkaana tai luottamustehtävissä. Metsäalan ammattiosaaminen mainittiin haastatteluissa ja sillä olisi mahdollisesti ollut merkitystä kirjekyselyssä luokittelevana tietona. Muissa yhteyksissä on tullut esille metsäammattilaisten aktiivivaikutus yhteismetsän luottamuselimissä tai toiminnanjohtajana.

4.4. Aineiston luotettavuus

Kaikkia yhteismetsiä koskevia tuloksia voidaan pitää luotettavina ja yleistettävänä. Ristiin arviointeja varten jouduttiin muodostamaan melko pieniä luokkia, jolloin niistä

saatuja tuloksia voidaan pitää vain suuntaa antavina. Esimerkkinä mainittakoon tiloja osuuksia vastaan liittäneet yhteismetsät, joita oli 18 kpl. Tämän luokan sisällä tapahtuvat vertailut, esimerkiksi kokoluokittain, eivät voi antaa yleistettäviä tuloksia.

Yhteismetsien pinta-alat vaihtelivat 19 hehtaarista yli 84 000 hehtaariin. Suuria kymmenien tuhansien hehtaarin yhteismetsiä oli niin vähän, että kokoluokkien muodostamisessa jouduttiin suurimman luokan alaraja asettamaan 6 000 hehtaariin, jotta luokkaan saatiin riittävä otos. Tämä rajaus teki suurimmasta kokoluokasta melko heterogeenisen: muun muassa osalla luokkaan kuuluvista yhteismetsistä on palkattuja toimihenkilöitä ja osalla ei ole.

Myös johtopäätöksissä tehtyihin ennusteisiin tulee suhtautua varauksella. Ennusteet on laadittu tämän tutkimuksen tulosten pohjalta. Yleisesti tiedetään, että kyselytutkimuksiin vastaavat aktiivisemmin tutkittavaan asiaan myönteisesti suhtautuvat. Tutkimuksessa ei ole tehty katoanalyysiä ja siten ennusteissa ei ole korjattu mahdollisia väärinarviointeja.

5 TULOKSET

5.1 Suomen yhteismetsät

5.1.1 Yhteismetsien määrä ja ominaisuudet

Huhtikuussa 2010 Suomessa oli 166 yhteismetsää (taulukko 1). Taulukon pinta-alat ovat metsämaan pinta-aloja ja niistä puuttuu osakaskunnan omistamat maa-alueet, joita ei ole liitetty yhteismetsän alueeseen.

Yhteismetsien osuus yksityismetsien pinta-alasta oli noin 4 %. Huhtikuussa 2011 yhteismetsiä oli 192 kpl ja niiden pinta-ala oli 540 500 ha, mikä on lähes 5 % yksityismetsien pinta-alasta.

Alle 500 hehtaarin yhteismetsiä pidetään yleisesti pieninä. On jopa esitetty näkemyksiä, että niin pieniä ei pitäisi perustaa lainkaan mahdollisen kannattamattomuuden vuoksi. Kuitenkin tähän kokoluokkaan kuului lähes kolmannes Suomen yhteismetsistä.

TAULUKKO 1. Yhteismetsien lukumäärä ja koko metsäkeskusalueittain, huhtikuu 2010. Ei sisällä osakaskuntien omistamia metsäkiinteistöjä.

Metsäkeskus	Yhteismetsien lukumäärä, kpl	Pienin yhteismetsä, ha metsämaata	Suurin yhteismetsä, ha metsämaata	Mediaani, ha metsämaata	Yhteismetsien keskikoko, ha
Etelä-Pohjanmaa	11	153	12 298	1 083	2 564
Etelä-Savo	5	76	785	166	321
Häme-Uusimaa	20	117	5 461	740	1 125
Kaakkois-Suomi	4	80	2 157	874	996
Kainuu	5	244	3 495	299	1 059
Keski-Suomi	9	119	2 007	725	844
Lappi	40	41	54 745	2 387	7 228
Lounais-Suomi	19	114	2 772	619	883
Pirkanmaa	10	90	1 561	445	560
Pohjois-Karjala	8	165	2 199	940	1 080
Pohjois-Pohjanmaa	24	135	84 026	1 930	5 397
Pohjois-Savo	8	158	3 838	372	908
Rannikko	3	19	1 320	650	663
Yhteensä Keskiarvo	166	116	13 589	864	3 181

Yhteismetsien ohjesääntöjä tarkastelemalla voitiin todeta, että 11 % yhteismetsistä toimi toimitsijavetoisesti ja 89 % hoitokuntavetoisesti. Toimitsijavetoiset yhteismetsät olivat pinta-alaltaan selvästi keskimääräistä pienempiä, yleensä 100–300 ha. Vain yksi toimitsijavetoinen yhteismetsä oli kooltaan yli 1 000 ha.

Vanhin yhteismetsä, jonka perustamisvuosi oli tiedossa, oli perustettu vuonna 1889. Muutamia yhteismetsiä oli perustettu 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. 1920- ja 1930 – luvuilla ei ollut kiinteistörekisterin mukaan perustettu yhtään yhteismetsää, sen sijaan 1940-luvun lopulla ja erityisesti 1950-luvulla oli perustettu merkittävä osa nykyisistä yhteismetsistä. Perustaminen oli taas yleistynyt 2000-luvulla.

Ei ole olemassa vakiintunutta tapaa luokitella yhteismetsiä. Tässä tutkimuksessa yhteismetsiä pyydettiin luokittelemaan itsensä seuraaviin luokkiin:

- Asutusyhteismetsä
- Isojakoyhteismetsä
- Porotilallisten yhteismetsä
- Sijoittajien yhteismetsä
- Suvun yhteismetsä
- Tilusjärjestelyssä tai uusjaossa perustettu yhteismetsä
- Muu syntyhistoria

Näistä asutus-, isojako- ja porotilallisten yhteismetsät ovat eri lakien perusteella yhteiskuntavetoisesti perustettuja yhteismetsiä, joista osan syntyhistoria ulottuu yli sadan vuoden taakse. Sijoittajien ja suvun yhteismetsät ovat uuden yhteismetsälain mahdollistamia sopimus pohjaisesti syntyneitä yhteismetsiä. Tilusjärjestelyissä tai uusjaoissa perustetut yhteismetsät ovat syntyneet osana laajempaa kiinteistörakenteen parantamista, missä maanmittauslaitoksella on ollut merkittävä.

Vastanneista yhteismetsistä valtaosa oli asutusyhteismetsiä (taulukko 2). Vastaajissa ei ollut yhtään porotilallisten yhteismetsää. Muut yhteismetsät olivat enimmäkseen maatilalain mukaan perustettuja lisämaita. Mukana oli myös kaksi yhteismetsää, joiden syntyhistoria liittyi torppareiden asuttamiseen 1900-luvun alussa. Nämä liitettiin asutusyhteismetsien ryhmään.

**TAULUKKO 2. Vastanneet yhteismetsät syntyhistorian tai toiminnan luon-
teen mukaan.**

Yhteismetsän luonne	Lukumäärä, kpl	Osuus, %
Asutusyhteismetsä	62	53
Suvun yhteismetsä	21	18
Isojakoyhteismetsä	15	13
Tilusjärjestelyssä tai uusjaossa perustettu yhteismetsä	8	7
Sijoittajien yhteismetsä	4	3
Muu	7	6

Yhteismetsien ohjesääntöjen tarkastelun perusteella toimitsijavetoisia yhteismetsiä oli kaikista yhteismetsistä 11 %. Näiden, yleensä pinta-alaltaan pienempien ja iältään uudempien, yhteismetsien vastausaktiivisuus oli hieman keskimääräistä parempi (Taulukko 3).

TAULUKKO 3. Kirjekyselyyn vastanneiden asema yhteismetsässä.

Vastaajan asema	Lukumäärä, kpl	Osuus, %	Toiminut asemassaan, keskim. v
Hoitokunnan puheenjohtaja	89	76	13
Toimitsija	19	16	4
Toiminnanjohtaja	6	5	10
Muu	4	3	10
Yhteensä	118	100	ka 11 v

Luettelot laajenemishaluisista

Hankkeessa myös julkaistiin yleiseen käyttöön luettelo niistä yhteismetsistä, jotka olivat tutkimushetkellä halukkaita laajenemaan. Yhteismetsiä, jotka ilmoittivat haluavansa ostaa lisää metsää, oli ostohaluisten luettelossa 71 kpl ja yhteismetsiä, jotka halua-

vat liittää metsää osuuksia vastaan, oli liittämishaluisten luettelossa 37 kpl. Luettelot on julkaistu Internetissä osoitteessa www.yhteismetsat.fi.

5.1.2 Työvoima ja palvelujen ostaminen

Palkattua työvoimaa oli pysyvässä työsuhteessa 6 prosentilla yhteismetsistä. Yhteismetsät käyttävät aktiivisesti metsänhoitoyhdistysten palveluja muissa kuin puukauppa koskevissa asioissa. Puukauppapalvelujen käyttöä ei tutkimuksessa kysytty.

Taulukossa 4 esitetään ostopalvelujen käyttö myös yhteismetsistä, jotka ovat liittäneet tiloja osuuksia vastaan. Kysymykseen vastasi 16 liittänyttä yhteismetsää. Liittäneet yhteismetsät ovat käyttäneet selvästi keskimääräistä enemmän metsäteollisuusyritysten palveluja.

TAULUKKO 4. Muiden kuin puukauppapalvelujen säännöllinen ostoaktiivisuus

Palvelujen tarjoaja	Palveluja ostaneet yhteismetsät, kpl	Palveluja ostaneet yhteismetsät, %	Liittäneet palvelujen ostajina, %
Metsänhoitoyhdistys	83	77	50
Metsäpalveluyrittäjä	13	12	19
Metsäteollisuusyritys	10	9	31
Muu	2	2	0
Yhteensä	108	100	100

5.1.3 Osakkaat ja maksuttomat oikeudet

Kaikkien yhteismetsien osakaskiinteistöjen lukumäärä oli 22 494, mikä oli keskimäärin 136 kiinteistöä / yhteismetsä. Kirjekyselyyn vastanneissa yhteismetsissä oli osakkaita kaikkiaan 20 242, keskimäärin 176 osakasta / yhteismetsä. Neljäsosalla yhteismetsistä oli yhteisöosakkaita. Yhteisöjen hallussa olevat osuudet olivat yleensä pieniä.

Yhteismetsistä 68 % tarjosi osakkailleen maksuttomia käyttö- ja nautintaoikeuksia. Näistä valtaosa oli metsästysoikeuksia (47 % yhteismetsistä) ja seuraavaksi eniten oli

kalastusoikeuksia. Joka kuudes yhteismetsä tarjosi osakkailleen maksuttoman oikeuden poltto- tai kotitarvepuun ottoon ja joka kymmenes oikeuden käyttää mökkiä, kämppää tai saunaa.

5.1.4 Yhteismetsien pinta-alan kasvaminen

Tilastotarkastelussa tutkittiin, kuinka moni yhteismetsä oli kasvattanut yhteismetsän aluetta ja millä tavoin kasvu oli tapahtunut: ostamalla lisää maata yhteismetsän alueeseen vai liittämällä tiloja osuuksia vastaan. Tarkastelujakso oli 1.3.2003–8.11.2009. Osakaskunnan omistukseen ostetut tilat, joita ei ollut liitetty yhteismetsään, jäivät tarkastelun ulkopuolelle.

Yhteismetsistä 57 % (97 kpl) ei ollut kasvanut lainkaan tarkastelujaksolla. Kolmannes (57 kpl) oli kasvattanut yhteismetsän aluetta vain ostamalla uusia metsäalueita ja liittämällä ne yhteismetsän alueeseen. Oli myös mahdollista, että yhteismetsä oli luovuttanut maata suojelutarkoituksiin ja saanut vaihdossa suuremman alueen tilalle.

Vain 8 % eli 13 yhteismetsää oli liittänyt tiloja yhteismetsän alueeseen osuuksia vastaan. Yhteismetsien yhdistysten mukaan tarkasteltuna Eteläisen Suomen Yhteismetsät ry:n alueella oli 10 liittänyttä yhteismetsää. Liitettyjen tilojen pinta-ala oli 1 208 ha ja liitettyjen tilojen keskikoko 43 ha. Pohjois-Suomen Yhteismetsien yhdistyksen alueella liittäneitä yhteismetsiä oli 3. Liitettyjen tilojen pinta-ala oli yhteensä 757 ha ja tilojen keskikoko 50 ha.

5.1.5 Uusien yhteismetsien perustaminen

Uusia yhteismetsiä oli tarkastelujaksolla 1.3.2003–18.4.2010 perustettu 28. Uudet yhteismetsät olivat tyypillisesti suvun tai perheen yhteismetsiä. Uusien yhteismetsien keskikoko oli noin 316 ha ja niissä oli keskimäärin 7-8 osakastilaa, joiden keskikoko oli noin 42 ha. Uusien yhteismetsien pinta-ala oli yhteensä 8 851 ha. Vuodesta 2008 alkaen on perustettu aiempaa enemmän uusia yhteismetsiä.

TAULUKKO 5. Uusien yhteismetsien perustaminen metsäkeskusalueittain 1.3.2003–18.4.2010.

Metsäkeskus	Yhteismetsien lukumäärä, kpl	Joista uusia yhteismetsiä, kpl
Etelä-Pohjanmaa	11	2
Etelä-Savo	5	1
Häme-Uusimaa	21	1
Kaakkois-Suomi	4	1
Kainuu	5	2
Keski-Suomi	9	4
Lappi	40	3
Lounais-Suomi	19	2
Pirkanmaa	10	3
Pohjois-Karjala	8	1
Pohjois-Pohjanmaa	24	5
Pohjois-Savo	8	3
Rannikko	3	0
Yhteensä	167	28
		17 % kaikista yhteismetsistä

5.2 Laajeneminen eri näkökulmista

5.2.1 Laajentuneet yhteismetsät

5.2.1.1. Kaikki laajentuneet yhteismetsät

Marraskuussa 2009 yhteismetsistä 42 % oli laajentunut. Tästä puuttuivat metsää osakaskunnan nimiin ostaneet yhteismetsät. Kirjekyselyyn vuonna 2010 vastanneista laajentuneita yhteismetsiä oli 45 %. Vastanneista 118 yhteismetsästä 37 oli ostanut metsää ja liittänyt alueet yhteismetsän alueeseen, 21 oli ostanut metsää osakaskunnan omistukseen ja 18 oli liittänyt metsää osuuksia vastaan.

Yhteismetsät olivat toimineet laajenemisessa seuraavasti:

- 65 yhteismetsää ei ollut laajentunut millään tavalla.
- 27 yhteismetsää oli ostanut metsää ja liittänyt yhteismetsän alueeseen, mutta ei ollut liittänyt metsää osuuksia vastaan

- 14 oli ostanut metsää osakaskunnan omistukseen, mutta ei ollut liittänyt metsää osuuksia vastaan.
- 10 yhteismetsää oli sekä ostanut metsää että liittänyt osuuksia vastaan
- 8 yhteismetsää oli liittänyt metsää osuuksia vastaan, mutta ei ollut ostanut.

Kokoluokkana aktiivisimpia tilojen ostajia olivat yli 6 000 hehtaarin yhteismetsät. Niistä 71 % oli ostanut tiloja osakaskunnan nimiin ja 86 % oli liittänyt ostettuja tiloja yhteismetsän alueeseen. Metsämaan kauppoja oli tehty kaikissa kokoluokissa. Kooltaan 500–2 000 hehtaarin yhteismetsät suosivat muita kokoluokkia enemmän ostettujen tilojen liittämistä yhteismetsään.

Taulukkoon 6 on koottu tilastotietojen perusteella keskeisiä ominaisuuksia kaikista yhteismetsistä, laajentuneista yhteismetsistä ja osuuksia vastaan tiloja liittäneistä yhteismetsistä. Taulukossa eivät ole mukana kaupat, joissa alue on ostettu osakaskunnan nimiin liittämättä sitä yhteismetsän alueeseen.

TAULUKKO 6. Kaikki yhteismetsät, laajentuneet yhteismetsät ja tiloja osuuksia vastaan liittäneet yhteismetsät marraskuussa 2009.

	Kaikki yhteismetsät yhteensä	Laajentuneet yhteismetsät	Osuuksia vastaan tiloja liittäneet	Ei-laajentuneet
Kappalemäärä	166	70	13	96
Metsämaan pinta-ala keskimäärin	3 181 ha	4 989 ha	9 413 ha	1 863 ha
Yhteismetsän ikä keskim.	44 v	80 v	43 v	37 v
Osakastilojen määrä keskim.	136	243	368	63

Yhteismetsän suuri koko ja pitkä olemassaoloaika lisäävät aktiivisuutta laajenemiseen. Vanhat yhteismetsät suosivat tilojen ostamista ja suuret yhteismetsät ovat olleet pioneereja tilojen liittämisessä osuuksia vastaan.

Kokoluokat

Laajentuneissa yhteismetsissä korostuu niiden pitkä toiminta-aika. Liittäneet yhteismetsät olivat selkeästi keskimääräistä suurempia ja niillä oli laajempi osakas-kunta. Keskiarvolukuja nostaa se, että liittäneissä on mukana suuria, yli kymmenen tuhannen hehtaarin yhteismetsiä.

Yhteismetsän luonne

Suurin metsän ostamisaktiivisuus oli ollut isojakoyhteismetsillä, joista yli puolet oli ostanut ja liittänyt tiloja ja kolmasosa oli ostanut osakaskunnan nimiin. Asutusyhteismetsät olivat ostaneet myös aktiivisesti metsää. Yli kolmasosa asutusyhteismetsistä oli ostanut tiloja ja liittänyt ne yhteismetsän alueeseen. Viidesosa asutusyhteismetsistä oli ostanut metsää osakaskunnan nimiin.

Suvun yhteismetsissä oli yhtä yleisesti jätetty ostetut tilat osakaskunnan omistukseen kuin liitetty niitä yhteismetsän alueeseen. Sen sijaan sijoittajien yhteismetsät olivat tähän asti aina jättäneet ostamansa tilat osakaskunnan nimiin.

Tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsät eivät olleet lainkaan ostaneet tiloja eivätkä liittäneet tiloja osuuksia vastaan. Kyselyyn vastasi 8 tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsää. Niistä 5 oli keskustellut laajenemisesta ja 3 päättänyt laajentua.

Muut ominaisuudet

Laajentuneissa yhteismetsissä korostui toiminnanjohtajien aktiivisuus. Myös toimitsijavetoiset yhteismetsät olivat olleet muita aktiivisempia laajenemaan.

Laajenemisessa ei ollut selvästi erottuvia maantieteellisiä eroja, kun tarkasteltiin laajenemista yleensä kiinnittämättä huomiota laajenemistapaan. Myöskään osakkaiden käyttö- ja nautintaoikeuksilla ei näyttänyt olevan vaikutusta siihen, oliko yhteismetsä laajentunut ja miten se on laajentunut.

5.2.1.2 Metsää osuuksia vastaan liittäneet yhteismetsät

Kokoluokat

Eniten liittämiä olivat tehneet alle 500 hehtaarin yhteismetsät, joista 7 kpl oli liittännyt metsää osuuksia vastaan. Muissa kokoluokissa ei ollut merkittäviä lukumääräisiä eroja, mutta aktiivisimpana ryhmänä nousivat esille yli 6 000 hehtaarin yhteismetsät. Niistä kyselyyn vastasi kahdeksan yhteismetsää ja puolet vastaajista eli neljä oli liittännyt metsää osuuksia vastaan.

Yhteismetsän luonne

Kaikissa ryhmissä tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsiä lukuun ottamatta oli tehty liittämiä, eivätkä liittäneiden yhteismetsien lukumäärät eri luokissa paljonkaan eronneet toisistaan. Koko tarkastelussa erot ovat pieniä ja näin pienestä näytteestä voi tehdä vain suuntaa antavia päätelmiä.

Sijoittajayhteismetsät ja sukujen yhteismetsät olivat olleet kaikkein aktiivisimpia tilojen liittäjiä osuuksia vastaan. Niistä kolmasosa (7 kpl) oli liittännyt osuuksia vastaan. Kaikista liittäneistä sijoittaja- ja sukujen yhteismetsien osuus oli lähes puolet. Isojakoyhteismetsissä oli myös havaittavissa liittämisaktiivisuutta. Liittäneitä oli neljä, mikä oli reilu neljännes isojakoyhteismetsistä. Asutusyhteismetsät, joita vastaajajoukosta oli puolet (62 kpl), eivät olleet aktiivisiä liittäneitä. Niistä alle kymmenesosa eli 5 kpl oli liittännyt tiloja osuuksia vastaan.

Vastaajan asema

Hoitokuntavetoisissa yhteismetsissä oli laajenemisessa suosittu tilojen ostoa ja niiden liittämistä yhteismetsän alueeseen, mikä oli myös kaikkia yhteismetsiä tarkastellen yleisin laajenemistapa. Toimitsijavetoisissa yhteismetsissä korostui tilojen liittäminen osuuksia vastaan, mikä selittyy osittain sillä, että ryhmässä oli paljon uusia yhteismetsiä, joissa liittäminen voi vielä käytännössä olla osa perustamisprosessia. Taulukossa 7 on esitetty laajenemistavat vastaajan aseman mukaan luokiteltuna.

TAULUKKO 7. Yhteismetsien laajenemistavat vastaajan aseman mukaan.

Vastaajan asema	Vastaajien lukumäärä, kpl	Ostaneet ja ym:n alueeseen liittäneet, kpl	Osakaskunnan omistukseen ostaneet, kpl	Osuuksia vastaan liittäneet, kpl
Hoitokunnan puheenjohtaja	89	25	13	8
Toimitsija	19	4	4	6
Toiminnanjohtaja	6	5	3	3
Muu	4	3	1	1
Yhteensä	118	37	21	18

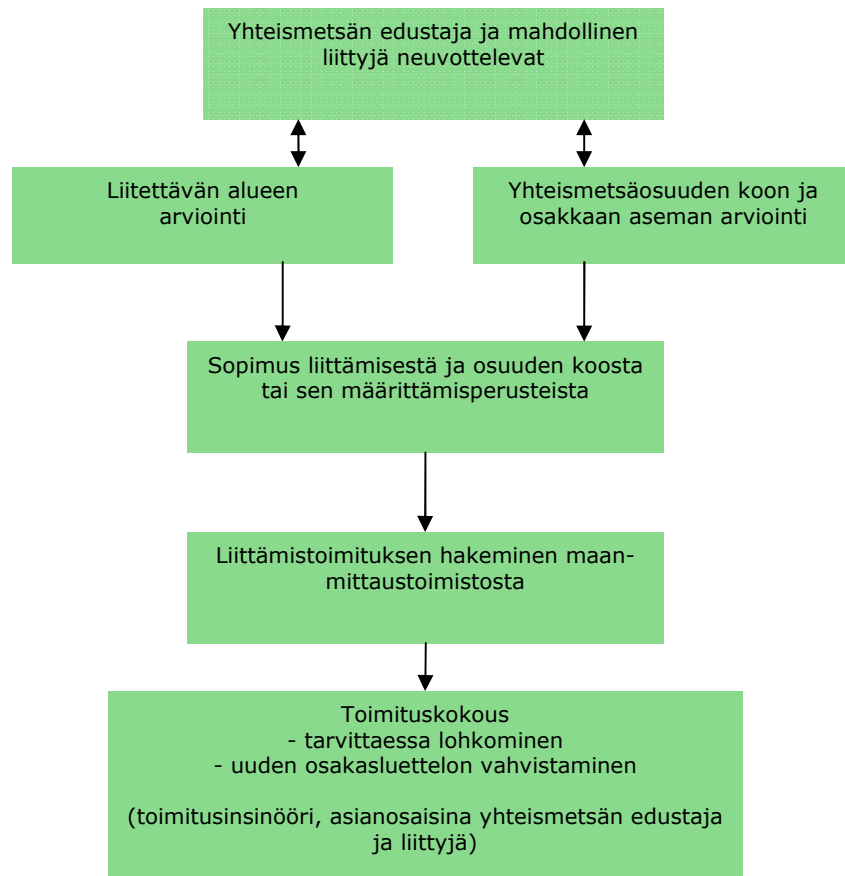
5.2.2 Liittäminen osuuksia vastaan prosessina

Metsän liittäminen yhteismetsään yhteismetsäosuuksia vastaan on metsänomistajan ja yhteismetsän välinen sopimustilanne. Ensin pyritään sopimukseen yhteismetsään liitettävän alueen arvosta ja sitä vastaan luovutettavan yhteismetsäosuuden koosta. Omaisuuksien arvojen ohella sopimuksen syntymiseen voivat vaikuttaa muun muassa yhteismetsän tarjoamat omaisuuden hallinnan palvelut, virkistyskäyttö- ja muut oikeudet sekä liittyvän tilan mukana seuraava metsävähennysoikeus. Liittämisprosessi on kuvattu kaaviossa 1.

Sopimuksen synnyttyä haetaan liittämistoimitusta maanmittaustoimistosta. Luovutettavan osuuden koko voidaan jättää myös toimituksessa määritettäväksi. Käytännössä luovutettavan osuuden koko tai sen määrittämisperusteet on tärkein liittämisessä neuvoteltava asia.

Yhteismetsän osakkailla saattaa olla nautinta- ja käyttöoikeuksia, joihin liittyvän osakkaan täytyy yhteismetsälain mukaan saada tasavertaiset oikeudet. Jos liitettävä alue on osa kiinteistöä, toimitukseen kuuluu alueen lohkominen. Liittämisen yhteydes-

sä ei tarvitse hakea lainhuutoa, vaan tarvittavat muutokset kiinteistötietoihin tehdään toimituskokouksessa.

KAAVIO 1. Kiinteistön liittäminen yhteismetsään osuuksia vastaan prosessina.

Toimitukseen kuuluu kiinteistötietojen muutosten lisäksi osakasluettelon päivittäminen muuttuneilla tiedoilla. Maanmittauslaitos pitää yllä yhteismetsien osakasluetteloja yhteystietoineen. Liittämistoimituksessa muutetaan kokonaisosuusluku liitettyä aluetta vastaavalla osuudella ja lisätään luetteloon uusi osakas ja hänen osuuslukunsa. Jos liitettävän tilan omistaja on ennestään osakas, muutetaan hänen osuuslukuaan.

Myös yhteismetsän hoitokunnan tai toimitsijan tehtävänä on yhteismetsälain 21 §:n mukaan pitää osakasluettelo, johon merkitään osakkaat, heidän omistamansa osakas-kiinteistöt ja yhteismetsäosuudet. Käytännön sujuvan toiminnan vuoksi hoitokunnan

tai toimitsijan on tarkoituksenmukaista myös ylläpitää ajantasaisia osakkaiden yhteystietoja.

5.2.3 Yhteismetsän ja yhteismetsäosuuden arvo laajenemisessa

Yhteismetsän arvon ja yhteismetsäosuuden yksikköhinnan määrittämiseen ei ole vakiintuneita käytäntöjä. Monet yhteismetsät päättävät toiminta- ja taloussuunnitelman yhteydessä osuuden yksikköhinnan, jolla ne ostavat yhteismetsäosuuksia osakaskunnan nimiin. Hinnoitteluperusteista päättäminen on hyvin kirjavaa. Jos yksikköhintaa ei ole yhteisesti päätetty osakaskunnan kokouksessa, toimitsija tai hoitokunta voi päättää arvosta, jos heille on ohjesäännössä annettu siihen oikeus.

Yhteismetsäosuuden arvo voidaan määrittää:

- yhteismetsän varallisuuserien ja erityisarvojen summasta (summa-arvomenetelmä, jyvitysmenetelmä, kokonaisarvomenetelmä)
- kauppa-arvomenetelmällä, yleensä samassa yhteismetsässä toteutuneiden kauppojen perusteella
- tuottoarvomenetelmällä pääomittamalla valitulla korkoprosentilla metsästä odotettavissa olevat tuotot
- menneiden vuosien tuoton kautta pääomittamalla keskimääräinen vuotuinen tuotto tai jaettu ylijäämä valitun korkoprosentin mukaan
- liittämistilanteissa luvatus tuoton kautta pääomittamalla tulevaisuudessa tavoitteena oleva tuotto valitun korkoprosentin mukaan.
- päätöksentekoon oikeutetun yhteismetsän toimielimen näkemyksen perusteella.

Maanmittauslaitoksessa oli tämän raportin valmistumisen aikaan parhailaan kehittämishanke, jossa pyrittiin kuvaamaan suositeltavia menetelmiä yhteismetsän ja yhteismetsäosuuden arvon määrittämiseen.

Arvonmääritys liittämisissä osuuksia vastaan

Kuusamon yhteismetsässä Timo Pätsin (2011) tekemän selvityksen mukaan liitettävien tilojen arvon määrittämisessä ei ollut erityisiä ongelmia. Sen sijaan yhteismetsän ja

yhteismetsäosuuden arvon määrittämisessä pitäisi tehdä kehitystyötä, jotta päästäisiin yhtenäisiin ja läpinäkyviin hinnoittelumenetelmiin.

Arvon määrittämisessä tulisi ottaa huomioon yhteismetsän koko ja tilinpäätöstiedot sekä tarvittaessa käyttää rinnan erilaisia menetelmiä luotettavan arvion saamiseksi. Tuottoarvomenetelmä sopii moniin tilanteisiin, myös liitettävän tilan arviointiin. Summa-arvomenetelmä voi sopia pienille yhteismetsille, joiden varallisuus muodostuu yksinomaan metsäomaisuudesta. Suurilla pinta-aloilla, kun yhteismetsällä on myös monipuolinen tulokertymä, käyttökelpoisimpana menetelmänä Pätsi piti ylijäämän jakoon pohjautuvaa pääomittamista, jossa tuotto-odotus pidettäisiin pitkäjänteisesti samalla tasolla. Kauppa-arvomenetelmä olisi käyttökelpoinen vain, jos samalla alueella olisi runsaasti toteutuneita yhteismetsäosuuden kauppoja.

5.2.4 Laajenemiskokemuksia

5.2.4.1 Neuvotteluvaltuudet ja aloitteet

Yhteismetsälaki ohjaa laajenemiseen liittyvää päätöksentekoa. Yksittäiset laajenemispäätökset voi tehdä osakaskunta, hoitokunta tai toimitsija. Neuvottelut mahdollisen tilan myyjän tai metsänsä yhteismetsään liittävän metsänomistajan kanssa käydään yhteismetsissä sovittujen valtuuksien ja muotoutuneiden käytäntöjen mukaan. Neuvottelut eroavat sen mukaan, liitetäänkö tila yhteismetsän alueeseen vai ostetaanko osakaskunnan nimiin.

Neuvottelijat liittämistilanteissa

Liittämistilanteissa hoitokuntavetoisissa yhteismetsissä neuvottelut on useimmiten (68 % liittäneistä) käynyt hoitokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Hoitokunta on käynyt neuvotteluja joka seitsemännessä laajentuneessa yhteismetsässä. Toimitsijavetoisissa yhteismetsissä neuvotteluvastuu on ollut aina toimitsijalla.

Neuvottelijat ostotilanteissa

Toiminnanjohtajan rooli oli suurin, kun oli ostettu metsää osakaskunnan nimiin. Yhdeksästä kysymykseen vastanneesta yhteismetsästä seitsemässä neuvotteluvaltuudet oli ollut toiminnanjohtajalla.

Aloitteentekijät

Yhteismetsiltä kysyttiin, ketkä ovat olleet ensisijaisia aloitteentekijöitä ostamisissa ja liittämisisissä osuuksia vastaan. Aloitteenteko jakautui seuraavasti (n=56):

Hoitokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja	46 %
Hoitokunta	20 %
Toiminnanjohtaja	11 %
Toimitsija tai varatoimitsija	7 %
Myyjät ja halukkaat liittyjät	7 %
Yhteismetsän uusi osakas	5 %
Yhteismetsän osakas	4 %

5.2.4.2 Haluttujen tilojen ja osakkaiden ominaisuudet

Tutkimuksessa selvitettiin, miten tärkeinä yhteismetsät pitivät vaihtoehtoissa mainittuja tilojen ja uusien liittyvien osakkaiden ominaisuuksia, kun yhteismetsään oli ostettu tai liitetty tiloja. Kysymykseen vastasivat vain ne, joilla oli laajenemiskokemuksia 1.3.2003 jälkeen.

Kaikkein merkityksellisimpinä pidettiin sopivaa hintaa, läheistä sijaintia ja palstojen eheyttä. Melko tärkeiksi koettiin metsän suuri pinta-ala, metsänhoidollinen laatu ja että liittyvä osakas oli samanhenkinen tai ennestään yhteismetsän osakas.

Liittämistilanteissa eniten hajontaa oli vaihtoehdossa ”Omistaja oli entuudestaan yhteismetsän osakas”. Yli kolmasosalle vastaajista tällä ei ollut merkitystä, kun taas viidesosa piti sitä erittäin tärkeänä.

Seuraavia ominaisuuksia ei koettu tärkeiksi, kun yhteismetsään oli liitetty tai ostettu tiloja:

- Liittyjä asuu paikkakunnalla
- Liittyjällä erityisosaamista
- Liittyjänä perikunta tai yhtymä
- Tilalla olevat muut erityisarvot
- Liittyjä osakkaan tuttu
- Välittömät hakkuumahdollisuudet

5.2.4.3 Ostetut kiinteistöt

Yhteensä 1.3.2003 jälkeen ostettuja alueita ilmoitettiin olevan 8 643 ha, mikä oli noin 2 % kokonaispinta-alasta. Ostettujen kiinteistöjen liittäminen yhteismetsään oli yleisempää kuin niiden jättäminen osakaskunnan omistukseen.

Yhteismetsät ilmoittivat ostaneensa ja liittäneensä yhteismetsän alueeseen 125 tilaa ja 5 254 ha. Yhteismetsäkohtaisesti ostetut pinta-alat vaihtelivat 5 hehtaarista 797 hehtaariin. Ostettujen alueiden pinta-alaosuus oli reilu prosentti yhteis-metsien kokonaispinta-alasta.

Ostettuja tiloja, joita ei ollut liitetty yhteismetsän alueeseen, oli kaikkiaan 56 kpl ja 3 389 ha. Ostettujen tilojen kokonaispinta-ala vaihteli 15 hehtaarista 930 hehtaariin. Pinta-alaosuus oli vajaa prosentti vastanneiden yhteismetsien kokonaispinta-alasta.

5.2.5 Tiedottaminen liittämisisä osuuksia vastaan

Yhteismetsät, jotka ovat päättäneet liittää tiloja osuuksia vastaan, eivät ole olleet aktiivisia liittämismahdollisuuden tiedottamisessa. Reilu kolmannes (39 %) ei ole vielä tehnyt minkäänlaista tiedottamista. Alle puolet (48 %) oli tiedottanut liittämismahdollisuudesta osakkailleen.. Yleisimmin tiedottamisen kohteena ovatkin olleet yhteismetsän omat osakkaat. Seuraavaksi eniten oli liittämismahdollisuudesta tiedotettu lähiseudun metsäorganisaatioille (26 % yhteismetsistä). Vain joka kuudes (17 %) liittämispäätöksen tehneistä yhteismetsistä oli tiedottanut myös lähiseudun metsänomista-

jille. Joka kymmenes oli mainostanut liittämismahdollisuutta tiedotusvälineissä tai Internetissä.

Sijoittajien yhteismetsät olivat aktiivisimpia tiedottajia. Suvun yhteismetsät ja tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsät eivät olleet lainkaan tiedottaneet lähiseudun metsäorganisaatioille.

5.2.6 Osaamisverkostot

Tutkimuksessa selvitettiin, millainen verkosto toimii avainhenkilöiden osaamisen tukena mesien liittämässä osuuksia vastaan. Lähes puolet, 42 %, vastasi, ettei ole saanut tässä asiassa keneltäkään neuvoja. Yleisimmin neuvoja oli saatu muiden yhteismetsien toimihenkilöiltä.

Tahot, joilta yleisimmin oli saatu neuvoja tilojen liittämisestä osuuksia vastaan (n=79):

Muiden yhteismetsien toimihenkilöt	25 kpl
Muiden yhteismetsien luottamushenkilöt	11 kpl
Metsäkeskukset	8 kpl
Maanmittauslaitos	7 kpl
Metsänhoitoyhdistykset	6 kpl
Muut tahot, yhteismetsäpäivät, kirjallisuus, lehdet	12 kpl

Muina tahoina mainittiin valtakunnallisesti toimivia virkamiehiä ja asiantuntijoita.

5.2.7 Laajenemisaikomukset

Mahdollisesta laajenemisesta ovat aktiivisimmin keskustelleet sijoittajien ja suvun yhteismetsät ja muita harvemmin keskustelua ovat käyneet isojakoyhteismetsät.

Kyselyyn vastanneista yhteismetsistä 56 kpl oli päättänyt laajentua. Yhteismetsistä 77 kpl oli keskustellut periaatteellisella tasolla laajenemisesta. Myönteisistä laajenemispäätöksistä yli puolet (64 %) oli syntynyt yksimielisesti ilman pitkälistä keskustelua.

Yli 6000 hehtaarin yhteismetsissä laajenemispäätös oli vaatinut enemmän keskustelua kuin muissa kokoluokissa.

Laajenemistavat

Laajenemishaluisista yhteismetsistä 85 % aikoi ostaa tiloja ja liittää niitä yhteismetsän alueeseen ja kolmasosa aikoi ostaa tiloja osakaskunnan omistukseen. Yli puolet aikoi liittää tiloja osuuksia vastaan.

Suunniteltujen laajenemistapojen yleisyys kaikissa yhteismetsissä:

Aikoo ostaa tiloja ja liittää ne yhteismetsään	40 % yhteismetsistä
Aikoo liittää tiloja osuuksia vastaan	31 %
Aikoo ostaa tiloja osakaskunnan nimiin	16 %
Aikoo yhdistyä toisen yhteismetsän kanssa	2 %
Ei aio laajentua lainkaan	18 %

Suvun yhteismetsistä kolmasosa oli tehnyt päätöksen liittää tiloja osuuksia vastaan ja sijoittajien yhteismetsistä valtaosa. Tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsissä ei ollut aiempia laajenemiskokemuksia. Aikomuksia sen sijaan kyselyn mukaan oli. Kaksi tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsää aikoi liittää tiloja osuuksia vastaan ja yksi aikoi ostaa tiloja liittääkseen niitä yhteismetsään.

Laajenemista aikovien yhteismetsien ominaisuuksia

Kaikki sijoitusyhteismetsät olivat päättäneet laajentua, samoin kaikki yhteismetsät, joilla oli palkattua työvoimaa. Vähiten myönteisiä laajenemispäätöksiä oli tehty tilusjärjestely- tai uusjakoyhteismetsissä ja asutusyhteismetsissä.

Yhteismetsissä, jotka olivat päättäneet ostaa tiloja ja liittää niitä yhteismetsän alueeseen, erottui seuraavia piirteitä:

- Pienimmät ja suurimmat kokoluokat aikoivat aktiivisimmin ostaa
- Lähes kaikki toimitsijavetoiset aikoivat ostaa
- Yhteismetsät, joissa on toiminnanjohtaja, olivat muita aktiivisempia

Yhteismetsissä, jotka olivat päättäneet ostaa tiloja osakaskunnan omistukseen, erottui seuraavia piirteitä:

- Ostoaikomukset olivat voimakkaimmat 2 000 -6 000 hehtaarin ja alle 500 hehtaarin kokoluokissa. (noin 40 % luokan laajenemispäätöksen tehneistä)
- Puolet toimitsijavetoisista yhteismetsistä aikoi ostaa osakaskunnan omistukseen

Yhteismetsissä, jotka olivat päättäneet liittää tiloja osuuksia vastaan, erottui seuraavia piirteitä:

- Yli 6 000 hehtaarin yhteismetsät aikoivat muita yleisemmin liittää osuuksia vastaan (86 % luokan laajenemishaluisista)
- Kaikissa kokoluokissa yli puolet laajenemispäätöksen tehneistä aikoi liittää osuuksia vastaan.
- Yhteismetsät, joissa on toiminnanjohtaja, olivat muita aktiivisempia
- Puolet toimitsijavetoisista yhteismetsistä aikoi liittää osuuksia vastaan
- Osakkaiden vastikkeettomat käyttö- ja nautinto-oikeudet eivät ilmeisesti vaikuttaneet liittämisasiivisuuteen.

5.3 Mielenpitoissa hajontaa

Tutkimuksessa selvitettiin vastaajien mielipiteitä yhteismetsien laajenemisesta ja siihen liittyvistä ajankohtaisista ilmiöistä. Laajenemisen hyödyistä oltiin melko samaa mieltä. Siinä nousi esille taloudellisten hyötyjen arvostaminen ja osakkaille koituvien hyötyjen rinnalla myös oman hyödyn toteutuminen. Hajontaa oli eniten laajenemisen toteuttamiseen liittyvissä kysymyksissä, kuten luovutusrajoituksen vaikutuksessa ja uusien osakkaiden ottamisessa.

Liittämisen hyödyt

Yhteismetsiä pyydettiin kertomaan, mitä he pitivät hyötyinä, kun tiloja liitetään yhteismetsään osuuksia vastaan. Yleisimmin hyötynä pidettiin suurempia tuottoja osakaskunnalle. Tätä painottivat erityisesti asutusyhteismetsät. Kolmasosa laajenevista yhteismetsistä piti hyötynä uusien osakkaiden myötä saatavaa uutta aktiivisuutta osa-

kaskunnassa ja neljäsosa piti liittämisen hyötynä nykyistä säännöllisempiä puunmyyntituloja.

Nykyistä säännöllisempiä puunmyyntituloja pidettiin yhtä yleisesti hyötynä eriluonteisissa yhteismetsissä. Sijoittajayhteismetsät pitivät muita enemmän hyötynä uutta aktiivisuutta osakaskuntaan. Uusia vastuunkantajia osakaskuntaan pitivät hyötynä erityisesti yhteismetsät, joilla ei ollut palkattua työvoimaa. Uutta osaamista osakaskuntaan pitivät hyötynä erityisesti suvun yhteismetsät ja yhteismetsät, joilla ei ollut palkattua työvoimaa.

Vastanneet yhteismetsien avainhenkilöt (n=46) arvioivat liittämisisä osuuksia vastaan saavutettavat hyödyt seuraavasti:

Suuremmat tuotot osakaskunnalle	65 %
Uutta aktiivisuutta osakaskuntaan	33 %
Nykyistä säännöllisemmät puunmyyntitulot	26 %
Uusia vastuunkantajia osakaskuntaan	24 %
Uutta osaamista osakaskuntaan	20 %
Virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat	13 %
Muita hyötyjä	13 %
Suurempi pinta-ala mahdollistaisi oman metsäammattilaisen palkkaamisen	11 %

Muina hyötyinä mainittiin:

- Liittyjille tuleva hyöty
- Perikunnille mahdollisuus tilajärjestelyihin
- Suvun eri muodoissa olevan omistuksen saaminen yhteen
- Tilusrakenteen paraneminen
- Yhteismetsän arvon nousu ja sen merkityksen kasvaminen osakkaille
- Pinta-alan kasvu laajentaa toimintaa

Väittämään ”Minulle on henkilökohtaisesti hyötyä siitä, että yhteismetsä kasvaa”, vastasi 113 henkilöä, joista täysin tai osittain samaa mieltä oli 61 % ja täysin tai osittain eri mieltä 28 %. Joka kymmenes ei osannut sanoa.

Luovutusrajoitus

Väitettä ”Ohjesäännössä määrätty pienin luovutettava osuus koskee myös liittämislanteita” arvioi 113 vastaajaa. Mielenpitoissa oli paljon hajontaa ja joka viides ei osannut ottaa kantaa väitteeseen:

Täysin samaa mieltä	28 %
Osittain samaa mieltä	20 %
Osittain eri mieltä	13 %
Täysin eri mieltä	18 %
En osaa sanoa	21 %

Vastauksiin ei vaikuttanut, oliko yhteismetsä liittännyt tiloja osuuksia vastaan vai ei. Enemmänkin näyttää siltä, että tiloja liittäneet olivat asiassa hieman liittämättömiä epävarmempia, koska useampi oli vastannut, ettei osaa sanoa.

Yhteismetsälain 17 § antaa yhteismetsälle mahdollisuuden rajoittaa luovutettavan osuuden kokoa. Rajoitus on merkittävä ohjesääntöön. Yhteismetsistä 91 % oli ohjesäännössään rajoittanut pienimmän luovutettavan osuuden kokoa. Yhteismetsälakia muutettiin vuonna 2007 ja siinä yhteydessä täsmennettiin luovutusrajoitusta seuraavasti:

Jollei ohjesäännössä toisin määrätä, 1 momentin nojalla määrättyä luovutusrajoitusta sovelletaan myös luovuttajan luovutuksen yhteydessä itselleen pidättämään yhteismetsäosuuteen sekä yhteismetsä-osuuden saantoon, joka perustuu:

- 1) määräosin omistetun osakaskiinteistön jakamista koskevaan sopimukseen; tai*
- 2) muuhun saantoon kuin luovutukseen.*

Tämän täsmennyksen ja siihen liittyvän lakimuutoksen perustelun jälkeen voidaan katsoa, että luovutusrajoitus koskee myös liitettäessä luovutettavaa osuutta.

Kantaa ottavia mielipiteitä

Yhteismetsien avainhenkilöillä on selkeitä mielipiteitä laajenemiseen liittyvistä asioista. Väittämiin oli harvoin vastattu ”En osaa sanoa”. Mielipiteitä on koottu taulukkoon 8. Yksimielisin kanta oli suvun yhteismetsien avainhenkilöillä yhteismetsän tulevai-

suudesta. Heistä 90 % haluaa säilyttää yhteismetsän suvun hallussa ja vain joka kymmenes on halukas laajentamaan suvun ulkopuolelle.

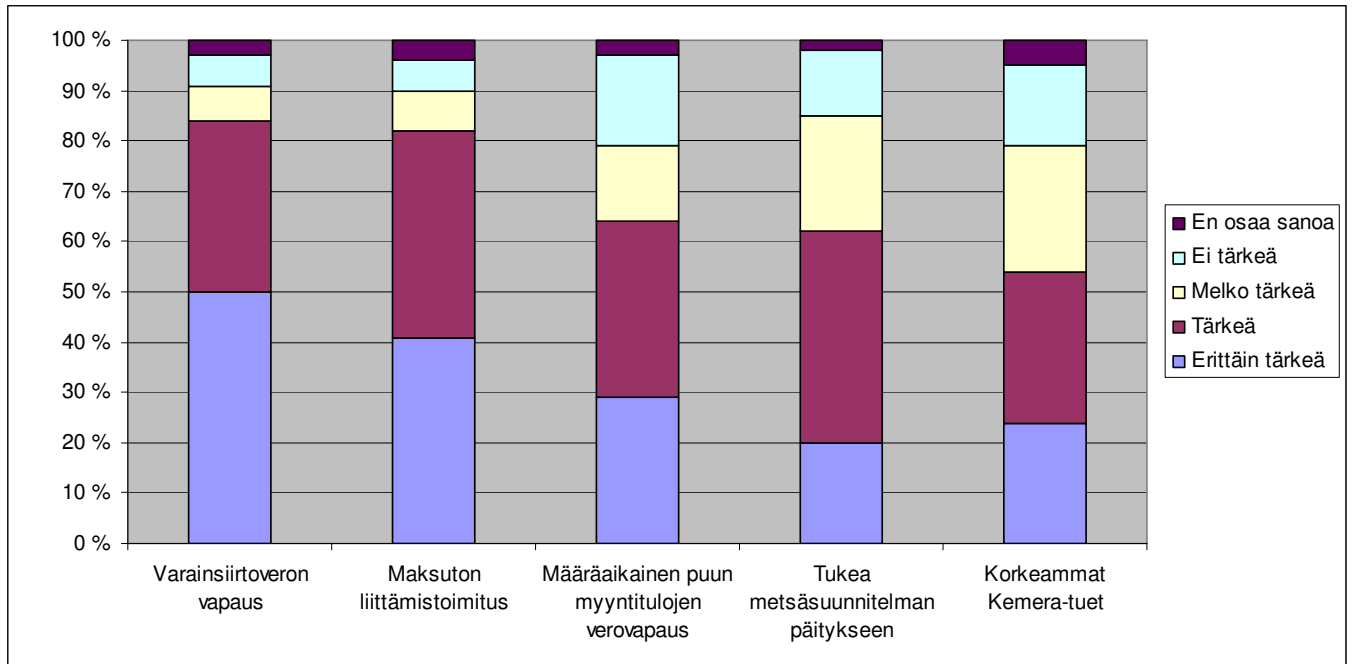
Toiseksi yleisin yksimielisyyttä esille nostava väittämä oli ”Haluan vaikuttaa niin, että yhteismetsämme laajenisi”. Väittämään vastasi 112 avainhenkilöä ja heistä 84 % oli samaa mieltä. Vain 5 % vastasi, ettei osaa sanoa.

TAULUKKO 8. Mielpideväittämien vastauksia.

Väittämä	Täysin tai osittain samaa mieltä, % vastaajista	Täysin tai osittain eri mieltä, % vastaajista	En osaa sanoa, % vastaajista
Haluan vaikuttaa niin, että yhteismetsämme laajenisi.	84	11	5
Metsähallituksen, kuntien ja seurakuntien tulisi perustaa maistaan siemenyhteismetsiä, joihin yksityismetsänomistajat voisivat liittää tilansa.	55	35	10
En halua yhteismetsään uusia osakkaita.	27	68	5
Uusien osakkaitten ottaminen rajoittaa nykyisten osakkaiden oikeuksia.	23	72	5
Kasvamisen tuo mukanaan uusia ongelmia.	38	59	3

Yhteiskunnan ohjauskeinoihin liittyvät mielipiteet

Tutkimuksessa pyydettiin arvioimaan myös kuvitteellisia ja olemassa olevia tukimuotoja yhteismetsien laajenemisen kannalta.. Ohjauskeinoihin liittyviä mielipiteitä on koottu kuvaan 1. Nykyisiä tukimuotoja, varainsiirtoveron vapaus liittämässä ja maksuton liittämistoimitus, pidettiin selvästi tärkeimpinä.

KUVA 1. Yhteismetsien näkemyksiä erilaisten tukimuotojen tärkeydestä yhteismetsien laajentumisen kannalta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Laajenemismahdollisuuksia ja rajoitteita

Nykyiset olosuhteet tukevat laajenemista

Yhteismetsissä on kasvavaa halua laajentua. Avainhenkilöillä on voimakasta laajenemishalua. Yhteismetsillä on myös monipuolisia mahdollisuuksia laajenemiseen. Nykyinen lainsäädäntö näyttäisi tukevan riittävästi yhteismetsien laajenemista. Maanmittaustoimitusten maksuttomuus ja nykyisen kaltainen verokohtelu vaikuttavat myönteisesti yhteismetsien laajenemiseen.

Tärkeimmät laajenemiseen vaikuttavat seikat yhteismetsissä ovat osakaskunnan tahtotila sekä yhteismetsien avainhenkilöiden ja heidän lähiverkostonsa aktiivisuus ja osaaminen. Asutusyhteismetsissä sekä tilusjärjestely- tai uusjakoyhteis-metsissä on vielä liian vähän laajenemisen tahtoa, jos tavoitteena pidetään mahdollisimman monen yhteismetsän laajenemista.

Uusien osakkaiden liittyminen on todennäköisesti helpointa suurten osakasmäärien yhteismetsissä. Uudet osakkaat sulautuvat heterogeeniseen omistajajoukkoon helpommin kuin pieneen, oman toimintatapansa ja sisäisen kulttuurinsa vakiinnuttaneeseen osakaskuntaan. Suuret pinta-alat tarkoittavat myös suurta rajapintaa, jolloin ”lähellä” sijaitsevia tiloja on runsaasti. Lisäksi suurten pinta-alojen yhteismetsät ovat liittyjille houkuttelevia laajojen virkistyskäyttömahdollisuuksien vuoksi.

Voimakkaan laajenemisen rajoitteita yhteismetsissä

Nykyistä voimakkaamman laajenemisen rajoitteena yhteismetsissä on tällä hetkellä osakaskuntien tahto ottaa vastaan uusia alueita ja uusia osakkaita sekä avainhenkilöiden kyky johtaa ja markkinoida määrätietoisesti laajenemista. Paikoin rajoitteena ovat pitkät etäisyydet yhteismetsien alueiden ja mahdollisten liitettävien tilojen välillä. Osa yhteismetsistä, erityisesti sijoittajien yhteismetsät, eivät kuitenkaan pidä pitkiä etäisyyksiä esteenä, vaan ovat valmiita hankkimaan hajallaankin olevia tiloja.

Mahdollisia yhteismetsiin liittyjiä

Yksityisten metsänomistajien odotukset ja mielipiteet tukevat riittävästi yhteismetsien laajenemista. Yhteismetsien laajenemisen kannalta on kannustavaa, että joka viides metsänomistaja saattaa olla kiinnostunut jonkin metsäalueen liittämistä yhteismetsään ja joka kymmenes voisi liittää kaikki metsänsä. (Rämö ja Tilli 2007.)

Potentiaalisimpia metsiensä yhteismetsiin siirtäviä metsäomistajia ovat alle 50 hehtaaria omistavat, iäkkäät yksinomistajat, perikunnat ja yhtymät sekä suurempia kokonaisuuksia omistavat metsiin sijoittajat. Julkisyhteisöjen kiinnostus yhteismetsiä kohtaan on viimeisen kahden vuoden aikana kasvanut. Uusien yhteis-metsien perustamisessa on metsäalueiden liittäjinä ollut mukana kuntia, metsän-hoitoyhdistyksiä, metsäkeskuksia ja Metsähallitus.

Noin 80 % yksityisistä metsätiloista on kooltaan alle 50 ha ja niiden pinta-alaosuus Suomen yksityismetsistä on noin 44 % eli noin 4,6 miljoonaa hehtaaria (Metsäntutkimuslaitos 2010.). Metsätalouden kannattavuutta ja tilusrakennetta ajatellen kannattaisi yhteismetsien laajenemisessa erityisesti panostaa näiden tilojen omistajiin. Jos näistä tiloista kymmenesosa liittyisi uuteen tai olemassa olevaan yhteismetsään, yhteismetsi-

en pinta-ala kasvaisi noin 1 miljoonaa hehtaariin. Tällöin yhteismetsien osuus yksityismetsistä kaksinkertaistuisi nykyisestä noin 5 prosentista 10 %:iin.

6.2 Ennuste pinta-alan muutoksesta

Puolet yhteismetsistä ennustaa pinta-alansa kasvavan seuraavan viiden vuoden aikana, vajaa puolet arvelee, että yhteismetsän pinta-ala ei muutu. Viisi yhteismetsää vastasi, että todennäköisesti yhteismetsä puretaan, se yhdistyy toisen yhteismetsän kanssa tai sen pinta-ala pienenee.

Yhteismetsien pinta-ala voisi kolminkertaistua

Nykyisten olosuhteiden vallitessa yhteismetsien osuus yksityismetsistä voisi kasvaa noin 14 %:iin eli noin 1,5 miljoonaa hehtaariin. Siirtyminen yhteismetsäomistukseen tapahtuisi erityisesti alle 50 hehtaarin tiloilla, perikuntien ja yhtymien metsissä ja sijoittajien metsissä.

Kasvu edellyttäisi voimakasta alueellista panostamista uusien yhteismetsien perustamiseen. Metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskusten pitäisi tukea perustamista ja liittämistä omalla palvelutoiminnallaan. Tästä on jo hyviä malleja Pohjois-Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla, Päijät-Hämeessä ja Kaakkois-Suomessa.

Tarvittaisiin yhteismetsien tunnettuuden voimakasta paranemista metsänomistajien parissa sekä laajenemiseen liittyvän palvelutoiminnan ja prosessien kehittämistä. Yhteismetsien omaa laajenemisosaaamista ja -toimintaa pitäisi myös kehittää. Verotus on osaltaan voimakas yhteismetsien laajenemisen ohjauskeino ja siinä tapahtuvat myönteiset muutokset lisääisivät yhteismetsien laajenemisvauhtia.

Kymmenessä vuodessa 750 000 hehtaariin nykyvauhdilla

Yhteismetsien pinta-ala nousee todennäköisesti 750 000 hehtaariin seuraavan kymmenen vuoden aikana, jos verolainsäädännön tai muiden ulkoisten tekijöiden vuoksi ei synny laajenemisen esteitä. Yhteismetsiä on vuonna 2022 mahdollisesti noin 700 kpl. Huhtikuussa 2011 yhteismetsiä oli 192 kpl ja niiden pinta-ala oli 540 500 ha.

Vuonna 2010 uusia yhteismetsiä perustettiin 21 ja perustamishakemuksia tehtiin 32. Vuonna 2011 uusia yhteismetsiä oletetaan syntyvän 50, mikä on myös asetettu Maanmittauslaitoksessa tulostavoitteeksi. Jos perustamistahti jatkuu nykyisenä (50 uutta yhteismetsää vuodessa) ja uusien yhteismetsien keskikoko olisi noin 350 ha, siirtyisi kymmenessä vuodessa 175 000 hehtaaria uusiin yhteismetsiin.

Yhteismetsät ovat ostaneet 2000-luvulla keskimäärin 1 300 ha metsää vuodessa. Uusilla yhteismetsillä on voimakas halu laajentua, mikä näkyy myös ostoaktiivisuuden kasvuna. Seuraavan kymmenen vuoden aikana yhteismetsät ostavat todennäköisesti yli 20 000 ha metsää.

Tilojen liittämiseen yhteismetsäosuuksia vastaan vaikuttaa erityisesti se, miten halukkaita yksityiset metsänomistajat ovat liittymään olemassa olevien yhteismetsien osakkaiksi. Halukkaita vastaanottajia on enemmän kuin aiemmin, ainakin 37 yhteismetsää eri puolilla Suomea. Ajanjaksolla 2003–2009 vain 13 yhteismetsää oli liittänyt metsäosuuksia vastaan. Tähän asti liittämisiä osuuksia vastaan on tehty noin 300 ha vuodessa. Kun liittämällä laajenevien yhteismetsien lukumäärä kasvaa, kasvaa myös liitettävä pinta-ala arviolta noin 1 500 hehtaariin vuodessa, mikä tarkoittaa noin 15 000 hehtaaria seuraavan kymmenen vuoden aikana.

6.3 Erilaiset laajenijat

Aktiiviset, arvaamattomat uudet yhteismetsät

Uudet yhteismetsät ovat yleisimmin suvun yhteismetsiä. Myös sijoittajien perustamat yhteismetsät ovat ilmeisesti yleistymässä. Tässä tutkimushankkeessa niitä oli vain 4 kpl, mutta hankkeen kestäessä on perustettu uusia sijoittajien yhteismetsiä.

Uutena ilmiönä on yleistymässä organisaatiovetoisesti julkisyhteisön metsäomaisuuden ympärille perustettava yhteismetsä, joka tarjoaa mahdollisuuden alueen metsänomistajille liittää tilansa yhteismetsään. Näkyvänä esimerkkinä on toiminut muun muassa Kauhavan yhteismetsän perustaminen kunnan maa-alueiden ympärille. Nähtäväksi jää, muotoutuuko toiminta näissä yhteismetsissä sijoittajayhteismetsän luontoiseksi.

Uudet yhteismetsät olivat olleet aktiivisimpia tilojen liittäjiä osuuksia vastaan. Osittain aktiivisuus selittyy sillä, että niiden vaiheittainen perustamisprosessi oli vielä kesken; otettiin uusia ”perustajaosakkaita” ensimmäisten toimintavuosien aikana.

Uusilla yhteismetsillä on kuitenkin selvästi halua laajentua myös jatkossa. Kaikki sijoittajien yhteismetsät haluavat liittää tiloja osuuksia vastaan ja ostaa tiloja. Suuri osa sukujen yhteismetsistä aikoo myös ostaa tiloja ja liittää metsää osuuksia vastaan, joskin niiden liittämishalu on rajoitetumpi. Osa haluaa säilyttää omistuksen täysin suvun hallussa.

Kehityshistoria suvun yhteismetsissä on lyhyt, siksi luotettavia ennusteita on mahdollista tehdä. On mahdollista, että ajan ja uusien omistajasukupolvien myötä laajenemishalu suuntautuu voimakkaasti suvun metsänomistuksen ulkopuolelle. Mutta on myös mahdollista, että osassa suvun yhteismetsiä kehitys johtaa laajenemishaluttomuuteen. Pienissä, alle 500 hehtaarin yhteismetsissä voi lähitulevaisuudessa yleistyä myös yhteismetsän yhdistyminen toisen yhteismetsän kanssa..

Osaavat, aktiiviset isojakoyhteismetsät

Isojakoyhteismetsät ovat tyypillisesti laajoja ja toimineet jo pitkään. Niitä johdetaan ammattimaisesti ja monesti niissä on palkattu toiminnanjohtaja. Laajenemisen näkökulmasta niiden vahvuus on toimintahistorian myötä kertynyt kokemus ja osaaminen sekä omassa alueellisessa ja valtakunnallisessa verkostossa toimiminen. Ne osaavat hyödyntää myös toistensa osaamista. Toiminnanjohtajien rooli on näkyvä ja osakkaiden luottamusta nauttivien toiminnanjohtajien osaamisella ja näkemyksillä on todennäköisesti vaikutusta myös osakaskunnan päätöksiin. Tätä taustaa vasten on luonnollista, että isojakoyhteismetsät olivat aktiivisimpia tilojen ostajia ja aktiivisia myös liittämisisissä.

Sisäänpäin lämpiävät asutusyhteismetsät

Asutusyhteismetsiä on paljon, joten niissä on paljon laajenemispotentiaalia. Sen sijaan laajenemishistoriaa ja laajenemishalua niissä oli vähän. Kyselyyn vastasi 62 asutusyhteismetsää ja niistä vain 5 oli liittänyt tiloja osuuksia vastaan. Kolmasosa oli kuitenkin ostanut lisää metsää.

Asutustilojen syntyhistoria liittyy suurelta osin tilansa sodassa menettäneen siirtolaisväestön asuttamiseen. Näitä yhteismetsiä hallinnoi pääsääntöisesti vasta sodan jälkeinen toinen sukupolvi. On mahdollista, että niissä ei ole tähän mennessä ollut suurta valmiutta laajentaa osakaskuntaa siirtolaistaustaisen väestön ulko-puolelle.

Asutusyhteismetsien aktiivisella laajenemishalulla olisi suuri vaikutus metsänomistusrakenteen kannalta, koska ne sijaitsevat eri puolilla Suomea ja niitä on lukumääräisesti paljon. Jatkossa pitäisikin selvittää, miten asutusyhteismetsät motivoituisivat laajentumaan. Hoitokuntien puheenjohtajilla ja jäsenillä on asutusyhteismetsissä merkittävä rooli.

Potentiaaliset tilusjärjestely-, uusjako- ja lisämaayhteismetsät

Tässä yhteismetsäryhmässä ei ole ollut laajenemisaktiivisuutta. Sen sijaan laajenemisaikomuksia on, joten on mahdollista, että nämä yhteismetsät aktivoituvat sekä ostamaan että liittämään tiloja osuuksia vastaan.

Keskustelusta siirryttävä toimintaan

Aktiivisimmin olivat laajentuneet ne yhteismetsät, joissa oli käyty periaatteellinen keskustelu laajenemisesta, kirjattu laajenemisen periaatteet ja tavoitteet esimerkiksi strategiaan ja tehty markkinointitoimenpiteitä. Aktiivisessa laajenemisessa on siis kyse myös laajenemisen johtamisesta ja markkinoinnista. Yhteismetsien markkinointitoimenpiteet ovat tähän asti enimmäkseen rajoittuneet omiin osakkaisiin.

Vaikuttaa siltä, että keskustelua saatetaan käydä hyvinkin aktiivisesti, mutta toimenpiteisiin ei silti ryhdytä. Tämä lienee tyypillistä erityisesti liittämisisä osuuksia vastaan ja silloin, kun yhteismetsällä ei ennestään ole liittämisen kokemuksia. Haastatteluissa eräs vastaaja ilmaisi liittämistavoitteet näin:

”Toimintasuunnitelmaan on kirjattu mahdollisuus liittää tiloja osuuksia vastaan.”

Jotta mahdollisuuksista tulisi totta, tarvitaan yhteismetsissä niin avainhenkilöille kuin osakkaille hyviä malleja ja tietoa laajenemismahdollisuuksista ja niiden toteuttamiseen

liittyvistä prosesseista. Tarvitaan myös avainhenkilöiden osaamisen parantamista erityisesti johtamisessa ja markkinoinnissa.

6.4 Metsää vai osakkaita

Ostaminen on yhteismetsille tutumpaa kuin liittäminen osuuksia vastaan. Tilakaupan käytännöt ovat vakiintuneita. Ostamalla laajeneminen tulee todennäköisesti edelleen olemaan yleisin olemassa olevien yhteismetsien laajenemistapa. Jos yksityiset metsänomistajat pyrkivät tilojen myynnin tai uusien yhteismetsien perustamisen sijaan enenevästi liittymään olemassa olevien yhteismetsien osakkaiksi, se luonnollisesti vaikuttaisi yhteismetsien laajenemistapojen kehittymiseen.

Ostamalla kasvamista rajoittavat sopivien myyntiin tulevien tilojen vähäisyys ja pääomien puute. Kuten yksi haastateltava asian ilmaisi:

”Tietysti liittäminen ois helpompi, ei tarvitse rahaa, mutta taas toisaalta tulis lisää osakkaita.”

Jos liittämisestä ei ole ennestään kokemuksia, siihen liittyy epävarmuutta prosessin onnistumisesta ja erityisesti arvon määrittelyn oikeudenmukaisuudesta. Yhteismetsät pitävät erityisen tärkeänä osakkaiden tasapuolista kohtelua ja sen toteutumista myös liittämistilanteissa.

”Ei tässä hirveen raskaisiin prosesseihin ole halua, että niin paljon tarvittaisiin uusia osakkaita, että lähdetäisiin vaikeuksia hakemaan.”

Tilojen liittämiseen osuuksia vastaan suhtaudutaan yhteismetsissä eri tavoin. Osa ei halua lainkaan uusia osakkaita, osa haluaa liittää vain olemassa olevien osakkaiden maita ja osa suvun yhteismetsistä vain suvun jäsenten maita. Haastattelussa ilmaistiin liittämiseen suhtautumista muun muassa näin:

”On aika paljon sellaisia muureja, joita pitäisi purkaa.”

6.5 Tavoitteet taloudellisia

Osakkaille kasvavaa tuottoa ja säännöllisiä puunmyyntituloja

Laajenemisessa korostuvat taloudelliset tavoitteet. Yhteismetsien laajeneminen palvelee nykyisin taloudellista tuottoa hakevia metsänomistajia. Samalla se palvelee yhteiskunnan tavoitetta metsätalouden kannattavuuden parantamisesta. Haastatellun sanoin:

”Laajenemisen hyödyistä oltiin melko samaa mieltä. Siinä nousi esille taloudellisten hyötyjen arvostaminen ja osakkaille koituvien hyötyjen rinnalla myös oman hyödyn toteutuminen.”

Reilusti yli puolet yhteismetsistä piti suurempia tuottoja osakkaille tärkeänä hyötynä liittämisisä. Neljäsosa piti hyötynä myös nykyistä säännöllisempiä puun-myyntituloja. Liitettävien tilojen ominaisuuksissa selvästi tärkeimpiä olivat sopiva hinta ja läheinen sijainti. Virkistyskäyttömahdollisuuksien kasvua piti hyötynä vain joka kahdeksas.

Vaikuttaa siltä, että virkistyskäyttöön ja luonnonhoitoon painottuvat tavoitteet eivät ole saaneet merkittävää jalansijaa yhteismetsien laajenemisessa. Yhteismetsäomistus tarjoaa kuitenkin hyviä mahdollisuuksia luonnon monimuotoisuuden parantamiseen eheämmän tilusrakenteen myötä, kunhan se sovitetaan yhteen taloustavoitteiden kanssa.

Pienimmän luovutettavan osuuden rajoite laajenemisen rajoitteena

Eheä tilusrakenne tukee kannattavaa toimintaa. Samaa logiikkaa haetaan pienintä luovutettavaa osuutta koskevalla yhteismetsälain säädöksellä. Luovutusrajoituksen ottamisen ohjesääntöön katsotaan ehkäisevän osakaskunnan omistuksen pirstoutumista. Osuuksien pirstoutumisen arvellaan nostavan hallinnollisia kustannuksia, mutta ei ole tutkittua tietoa siitä, onko sillä merkittävää kustannusvaikutusta. Se kuitenkin samalla rajaa liittämisisä pienet tilat pois silloin, kun mahdollinen liittyjä ei ole ennestään yhteismetsän osakas.

Yhteismetsä voi itse päättää, otetaanko rajoite ohjesääntöön ja minkä kokoiseksi pienin osuus määrätään. Tarvittaessa rajoite voidaan osakaskunnan kokouksen päätöksellä poistaa ohjesäännöstä. Ohjesäännön muutos edellyttää kolmen neljäosan enemmistöpäätöstä. Tasapuolisen kohtelun vuoksi mahdollisten uusien osakkaiden osuuden minimikoosta ei voida päättää eri periaatteilla kuin olemassa olevien osakkaiden osuuksien minimikoosta.

Uusissa organisaatiovetoisesti perustettavissa yhteismetsissä, joissa usein perustamisen periaatteena on koota alueen pieniä ja passiivisesti hoidettuja tiloja yhteisöjen yhteismetsään liittämien maiden ympärille, pienimmän osuuden vaatimusta ei pitäisi kirjata ohjesääntöön. Jotta alkuperäinen tarkoitus alueen tilusrakenteen parantamisesta ja pienten tilojen saamisesta aktiivisen hoidon ja käytön pariin toteutuisi, liittyminen pitäisi sallia kaikkein pienimmillekin tiloille.

6.6 Toimenpidesuosituksia

Maanmittaustoimitusten sujuvuus ja resursointi

Yhteismetsälain (109/2003) uudistus ja samaan aikaan tehdyt muutokset kiinteistönmuodostamislakiin (lainmuutos 111/2003) antoivat hyvät puitteet yhteismetsäomistuksen laajentumiselle. Lainsäädäntömuutoksia ei tarvita yhteismetsien laajenemiseksi, joskin tilintarkastuksen helpottaminen pienillä yhteismetsillä tukisi uusien yhteismetsien perustamista.

Kiinteistötoimituksia koskeva lainsäädäntö on myös toimivaa. Sen sijaan yhteismetsien perustamis- ja liittämistoimitusten kysyntä on jo nyt kasvanut niin, että maanmittaustoimistoilla on paikoin vaikeuksia suoriutua toimituksista kohtuullisessa ajassa. Hallintolaissa edellytetään asian käsittelemistä ilman aiheetonta viivytystä. Hakemuksen jättämisestä alkaen yli vuoden kestävä toimituksen käynnistymistä voisi pitää jo aiheettomana viivytyksenä. Laajenemiseen liittyvien toimitusten sujuvuus pitää varmistaa jatkossa. Resursointitarve näihin toimituksiin on kasvava.

Tiedottamiseen ja neuvontapalveluihin panostaminen

Edelleen tarvitaan yhteismetsäomistuksen tunnettuuden kasvattamista. Metsäkeskuksilla, maanmittaustoimistoilla ja metsänhoitoyhdistyksillä on tärkeä rooli metsänomistajien neuvonnassa. Laajenemishaluisten yhteismetsien pitäisi kasvattaa omaa rooliaan tiedon jakajana.

Metsäkeskus ja maanmittaustoimistot ovat tärkeitä viranomaisvaikuttajia yhteismetsien toimintaverkostossa. Niiden yhteistyön tiivistäminen ja luottamuksellinen yhteys alueen yhteismetsien kanssa edesauttaa laajenemiseen liittyvien käytäntöjen parantamista ja yhteismetsäomistuksen tunnettuuden kasvamista.

Verkkopalveluun www.yhteismetsat.fi laitettiin huhtikuussa 2011 luettelot ostamishalukkaista ja liittämishalukkaista yhteismetsistä ja niiden yhteystiedoista. Listat makavat passiivisesti, jos verkkopalvelua ei markkinoida. Tässä vastuu on ensisijaisesti verkkopalvelun ylläpitäjällä, joka tällä hetkellä on Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Mitä useampi taho tuo metsänomistajakontakteissaan verkkopalvelun esille, sitä paremmat mahdollisuudet metsänomistajilla on löytää etsimänsä yhteismetsä. Yhteismetsät voisivat itsekkin lisätä viestintäänsä verkossa. [Www.yhteismetsat.fi](http://www.yhteismetsat.fi)-palvelun tai vastaavan verkkopalvelun ylläpito ja ylläpidon rahoitus pitäisi turvata pitkäjänteisesti.

Luonnonhoitopainotteisuus kehittämisslinjana

Yhteismetsien toiminta ja laajeneminen tavoittelee ensisijaisesti hyvää taloudellista tulosta. On kuitenkin kasvava joukko metsänomistajia, nykyisin noin kolmannes, joka talouden rinnalla arvostaa yhtä paljon luonnonhoitoa ja ympäristötavoitteita. Pitäisi selvittää, voisiko luonnonhoitopainotteinen yhteismetsäomistus tarjota uuden mahdollisuuden parantaa luonnon monimuotoisuutta. Jos tämä olisi mahdollista, laajenisi ja monipuolistuisi myös yhteismetsästä kiinnostuneiden metsänomistajien joukko.

Yhteismetsän ja yhteismetsäosuuden arvon määrittäminen selkeäksi

Liittämisten yleistyessä arvon määrittystä tarvitaan aiempaa useammin liitettäessä tiloja yhteismetsään osuuksia vastaa. Liittämistilanteissa osuuden arvon määrittämiseen vaikuttaa yhteismetsälain vaatimus osakkaiden tasapuolisesta kohtelusta (YML 14 §). On

tärkeää, että luovutettavan osuuden koosta tulee oikeudenmukainen sekä liittyjälle että vanhoille osakkaille.

Yhteismetsän ja yhteismetsäosuuden arvon määrittäminen vaatii kehitystyötä. Maanmittauslaitoksessa onkin aloitettu asian tarkastelu. Tarvitaan suositus ja ohjeet, joiden perusteella liitettävää tilaa vastaan luovutettava yhteismetsäosuus pystytään määrittelemään luotettavasti, oikeudenmukaisesti ja vähällä vaivalla.

Osaamisen parantamista ja verkoston vahvistamista yhteismetsissä

Yhteismetsien avainhenkilöt käyttävät laajenemiskysymyksissä tietolähteinään ensisijassa yhteismetsien keskinäisiä verkostoja. Verkoston osia ovat toisten yhteismetsien avainhenkilöt, yhteismetsien yhdistykset ja niiden järjestämät yhteismetsäpäivät. Erietyisesti korostuivat osaamisen jakajina yhteismetsien palkkaamat toimihenkilöt. Merkittävä rooli oli myös hoitokuntien puheenjohtajilla ja jäsenillä sekä toimitsijoilla. Verkoston suuri merkitys voi johtua myös siitä, että muita tietolähteitä on vähän olemassa tai ne ovat vaikeasti saavutettavissa.

Tämän verkoston merkitys on tärkeää tiedostaa ja tukea sellaisia toimenpiteitä, joilla vertaisoppiminen ja kokemusten vaihto voisi entisestään parantua. Erityisesti yhteismetsissä luotetaan niihin toiminnanjohtajiin, toimitsijoihin ja hoitokunnan puheenjohtajiin, joilla on metsäalan ammattikoulutus. Tarvitaan osaamisen parantamista sekä arvonmäärityskysymyksissä että liittämisprosessissa, laajenemisen johtamisessa ja markkinoinnissa. Liittämistä ja arvon määrittämisen menetelmistä saatujen hyvien käytäntöjen levittäminen omassa verkostossa voisi olla merkityksellistä yhteismetsien laajenemisen tukea. Kannattaa jatkossa pohtia, miten verkoston hyödyntämistä voisi edelleen parantaa samalla, kun parannetaan yleisesti yhteismetsiä koskevan tiedon ja asiantuntija-avun saatavuutta.

Yhtenä mahdollisuutena voisi olla yhteismetsien yhdistysten yhdistäminen ja sen palvelutoiminnan järjestäminen. Valtakunnallisella yhteismetsien yhdistyksellä voisi olla merkittävä rooli hallinnon, viestinnän, toiminnan kehittämisen ja koulutuksen tukena.

Yhteismetsien toiminnallinen luonne luokittelevana tekijänä

Tulevissa yhteismetsätutkimuksissa kannattaa paneutua yhteismetsien luokitteluun niiden syntyhistorian ja toiminnan luonteen mukaan. Siinä ei ole vakiintunutta käytäntöä, mutta tämä tutkimus osoitti, että sillä voidaan selittää toiminnallisia eroja. Mahdollisesti kannattaa ottaa mukaan uusi luokka lisämaayhteismetsät, joiksi kutsutaan vuoden 1886 metsälakiin perustuvia yhteismetsiä.

LÄHDELUETTELO

Anttila P. / Akatiimi Oy 2008. Kehittämisosaaaminen käsitteenä ja tutkivana toimintana. Luentomoniste YAMK / Laurea 2008. 126 s.

Hänninen H., Leppänen J. 2010. Osakkaiden kokemuksia yhteismetsän perustamisesta ja toiminnasta. Esitys Metsätilojen spv-hankkeet -päivässä Kuopiossa 10.12.2010. Metsäntutkimuslaitos.

Jalkanen Juhana 2004. Yhteismetsä, Toimintaympäristön oikeudellispainotteinen tarkastelu. Metsäympäristön hoidon ja suojelun Pro Gradu. Joensuun yliopisto. 17–18.

Kiinteistönmuodostamislaki 12.4.1995/554. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950554>. Luettu 10.9.2010–21.4.2011.

Kiviniemi M., Matilainen J., Havia P. 2008. Yhteismetsän perustaminen ja hallinto, 5.painos. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, julkaisusarja 28/2008. Helsinki.

Korkein hallinto-oikeus 2002. 27.11.2002/3066 KHO:2002:83. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2002/200203066?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KHO%3A2002%3A83>. Luettu 15.8.2010.

Korkein hallinto-oikeus 2006. 11.10.2006/2634 KHO:2006:74. WWW-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2006/200602634?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KHO%3A2006%3A74>. Luettu 15.8.2010.

Maa- ja metsätalousministeriö 2008. Kansallinen metsäohjelma 2015, Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 3/2008.

Maa- ja metsätalousministeriö 2011. Kansallinen metsäohjelma 2015, Metsäalasta biotalouden vastuullinen edelläkävijä. Www-dokumentti.
http://www.mmm.fi/attachments/metsat/kmo/5xRcASGLS/KMO_2015_Metsaala sta_biotalousden_vastuullinen_edellakavija.pdf . Päivitetty 23.3.2011. Luettu 18.4.2011.

Maanmittauslaitos. Toimitusmenettelyn käsikirja (TMK). Tulostettu osoitteesta <http://www.maanmittauslaitos.fi> 12.6.2010.

Metsämuuronen J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. painos. Jyväskylä.

Metsäntutkimuslaitos. 2009. Metsätilastollinen vuosikirja. Vammalan Kirjapaino Oy. Sastamala.

Metsäntutkimuslaitos 2010. Metsätilastollinen vuosikirja. Vammalan Kirjapaino Oy. Sastamala.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Yhteismetsät-verkkosivusto. <http://www.tapio.fi/yhteismetsat>. Luettu 5.1.2010 - 21.4.2011.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio ja Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos 2007. Yhteismetsät mahdollisuutena – projektin loppuraportti. WWW-dokumentti. <http://www.tapio.fi/tietoahankkeesta>. Päivitetty 18.12.2007. Luettu 18.4.2011.

Paananen R., Uotila E. ym. 2009. Metsän arvo. Metsäkustannus. Hämeenlinna. ss. 118–130 ja 146–171.

Pätsi Timo. 2011. Yhteismetsien kokemukset arvonmäärittämisestä liittämistilanteissa. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Rämö A-K., Tilli T. 2007. Metsänomistajien käsitykset metsien yhteisomistuksesta: metsänomistajakysely. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja n:o 24. 101 s.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/>. Luettu 15.9.2010.

Tuomi J., Sarajärvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. 58 s.

Tynjälä P. 1991. Artikkelit kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja Kasvatus 22, 5-6, ss. 387–398.

Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/>. Luettu 17.10.2010.

Verohallitus 2010. Varojen arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa. Wwww-dokumentti. <http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?id=7897;610750>. Päivitetty 19.11.2010. Luettu 12.3.2011.

Yhteismetsälaki 14.2.2003/109. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/haku.php?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Yhteismets%C3%A4laki>. Luettu 10.9.2010 - 21.4.2011.

Haastattelut

Hallitusneuvos Vilppu Talvitie, Maa- ja metsätalousministeriö, 8.12.2010.

Metsäneuvos Marja Kokkonen, Maa- ja metsätalousministeriö. Sähköpostikeskustelu 21.4.2011.

Yli-insinööri Kalle Konttinen, Maanmittauslaitos. Sähköpostikeskustelu
20.4.2011.

Yli-insinööri Pekka Vilska, Itä-Savon maanmittaustoimisto. 20.4.2011.

LUETTELO YHTEISMETSIIIN LIITTYVISTÄ KÄSITTEISTÄ

Yhteismetsä

Yhteismetsä on yhteismetsälain mukainen, kiinteistötoimituksessa perustettu tilojen yhteinen alue, joka on tarkoitettu ensisijaisesti kestävän metsätalouden harjoittamiseen. Yhteismetsä on yksityismetsänomistuksen muoto. Yhteismetsän osakkaat hallinnoivat yhdessä yhteismetsää.

Yhteismetsän osakas

Yhteismetsän osakkaita ovat ne metsänomistajat, joiden omistamaan tilaan tai tiloihin kuuluu osuus yhteismetsään. Osakkaat muodostavat yhdessä yhteismetsän osakaskunnan. Osakkaalla ei tarvitse olla erillistä omaa metsää, vaan tila, johon yhteismetsäosuus kuuluu, voi olla olemassa vain kiinteistörekisterissä. Ks. haamutila.

Osakkaina voi olla muitakin kuin yksityishenkilöitä, yhtymiä ja kuolinpesiä, muun muassa kuntia, metsäteollisuusyrityksiä ja erityisesti Pohjois-Suomessa myös Metsähallitus.

Osuusluku

Kun yhteismetsä perustetaan kiinteistötoimituksessa, maanmittauslaitos määrittelee sille osuuslukujen summan, mikä nykyisin on yleisesti 1,000 000. Vanhoissa yhteismetsissä osuuslukuna käytettiin niin sanottua manttaalilukua, joka on esimerkiksi vuonna 1958 perustetussa Pärjänsuon yhteismetsässä 906,500 000. Yhteismetsien osuusluvut eivät siis ole keskenään vertailukelpoisia, eivätkä ne kerro mitään yhteismetsän koosta.

Kokonaisosuusluku jakaantuu osakkaiden osuusluvuiksi. Jokaisella osakastilalla on määrätty osuus yhteismetsään, mikä ilmaistaan osuusluvulla. Osuusluku voi olla esimerkiksi 0,002 550. Tilan kiinteistörekisteriotteessa näkyy osuuslukuna tilaan kuuluva yhteismetsäosuus. Ks. yhteismetsäosuus.

Yhteismetsäosuus

Koska yhteismetsä on tilojen yhteinen alue, kuuluu jokaiseen osakastilaan määrätty osuus yhteismetsästä. Osakastilan yhteismetsäosuus vahvistetaan yhteismetsää perustettaessa tai liitettäessä tila yhteismetsään osuuksia vastaan. Osakkaan oikeus saada ylijäämää ja osallistua päätöksentekoon on sidottu hänen omistamansa yhteismetsäosuuden kokoon.

Yhteismetsäosuus on kiinteää omaisuutta. Omistaja voi luovuttaa ja tietyin rajoituksin myös jakaa osiin yhteismetsäosuuksia kuten muutakin kiinteää omaisuuttaan.

Haamutila

Kiinteistöön kuuluu tietty maa- tai vesialue ja osuus yhteisiin. Haamutilaan kuuluu vain osuus yhteisiin. Jos yhteismetsän osakkaalla on vain yhteismetsäosuus, mutta ei omistuksessaan muuta maa- tai vesialuetta, hän omistaa haamutilan. Haamutila on merkitty kiinteistörekisteriin, mutta sitä ei ole fyysisesti maastossa olemassa. Haamutiloja tarvitaan, koska yhteismetsäosuuksia voidaan omistaa vain osakastilojen kautta.

Yhteismetsän alue

Yhteismetsän osakaskunnan hallinnassa voi olla kahdenlaisia alueita: yhteismetsän alue ja osakaskunnan omistamat alueet. Yhteismetsässä hallinnoidaan molempia alueita yhteismetsälain ja yhteismetsän ohjesäännön mukaisesti.

Yhteismetsän alue tarkoittaa sitä maa- ja vesialuetta, joka kuuluu kiinteistöoikeudellisesti osakastiloihin niiden yhteisenä alueena. Yhteismetsän alue saa maanmittaustoimituksessa kuntakohtaisesti yhden kiinteistötunnuksen riippumatta siitä, miten hajallaan yhteismetsään kuuluvat alueet ovat.

Osakaskunnan omistamat maa- ja vesialueet tarkoittavat niitä alueita, joita on yhteisesti hankittu osakaskunnalle liittämättä niitä yhteismetsän alueeseen. Nämä alueet osakaskunta omistaa suoraan, ei osakkaiden omien kiinteistöjen kautta ja niillä on omat kiinteistötunnuksensa. Niihin on myönnetty lainhuudot yhteismetsän osakaskunnalle.

Ohjesääntö

Yhteismetsälain 3 luvussa säädetään yhteismetsän ohjesäännöstä (Yhteismetsälaki 109/2003). Yhteismetsälle on laadittava ohjesääntö, jossa määritellään yhteismetsän toiminnan järjestäminen ja toiminnan periaatteet. Osakaskunnan ensimmäinen kokous päättää ohjesäännöstä, minkä jälkeen se on toimitettava metsäkeskukseen vahvistettavaksi. Osakaskunnan kokous päättää myös ohjesäännön muuttamisesta.

Hoitokunta

Yhteismetsän hallinnosta ja käytännön toiminnasta huolehtii joko hoitokunta tai toimitsija tai molemmat. Asia on määriteltävä ohjesäännössä. Valtaosalla yhteismetsistä on hoitokunta eikä lainkaan toimitsijaa. Tällöin yleensä hoitokunnan puheenjohtaja edustaa osakaskuntaa. Osakaskunta valitsee hoitokunnan jäsenet, joita on vähintään kolme ja enintään viisitoista (Yhteismetsälaki 22 §).

Toimitsija

Yli kymmenesosalla yhteismetsistä hallinnosta ja käytännön toiminnasta vastaa yksi tai useampi toimitsija. Näillä yhteismetsillä ei ole nimetty hoitokuntaa. Toimitsijamallisen hallinnon määräävät ohjesäännössään yleensä niin sanotut suvun yhteismetsät, joiden pinta-ala on keskimääräistä pienempi. Toimitsijamalli yleistyy uusien suvun yhteismetsien perustamisen myötä. Yhteismetsälaki mahdollistaa toimitsijan nimeämisen hoitokunnan rinnalle tai sen sijaan.

Toiminnanjohtaja

Suurimmat yhteismetsät ovat palkanneet toiminnanjohtajan, joka on metsäalan ammattilainen. Toiminnanjohtaja vastaa käytännön toiminnasta hoitokunnan ohjauksessa. Toiminnanjohtajan lisäksi yhteismetsällä saattaa olla muitakin palkattuja toimihenkilöitä ja työntekijöitä.

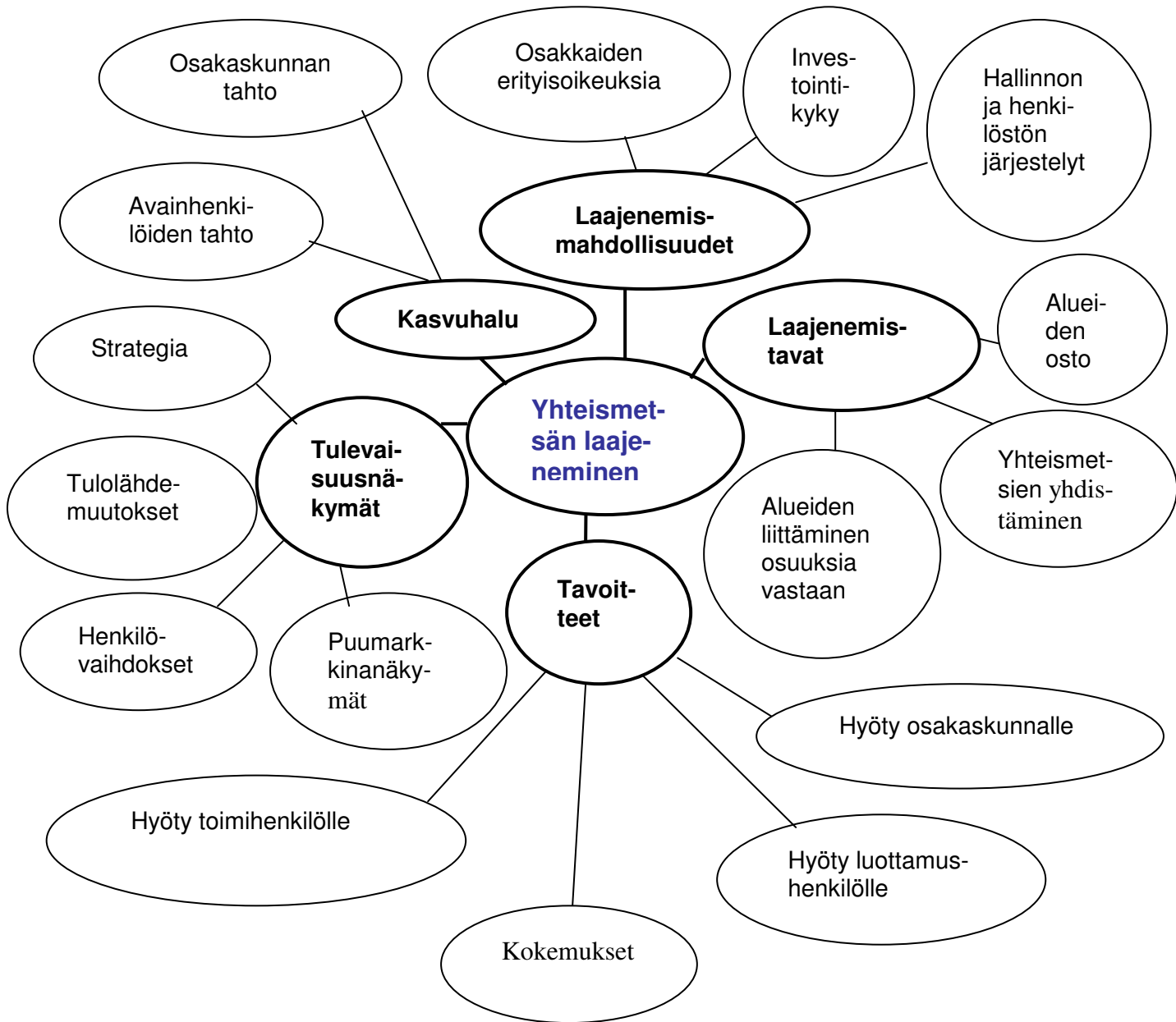
Yhteismetsän avainhenkilö

Tämän tutkimuksen haastattelut ja kirjekyselyt on kohdistettu yhteismetsän avainhenkilöille, joiksi on katsottu hoitokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, toimitsija, varatoimitsija ja toiminnanjohtaja.

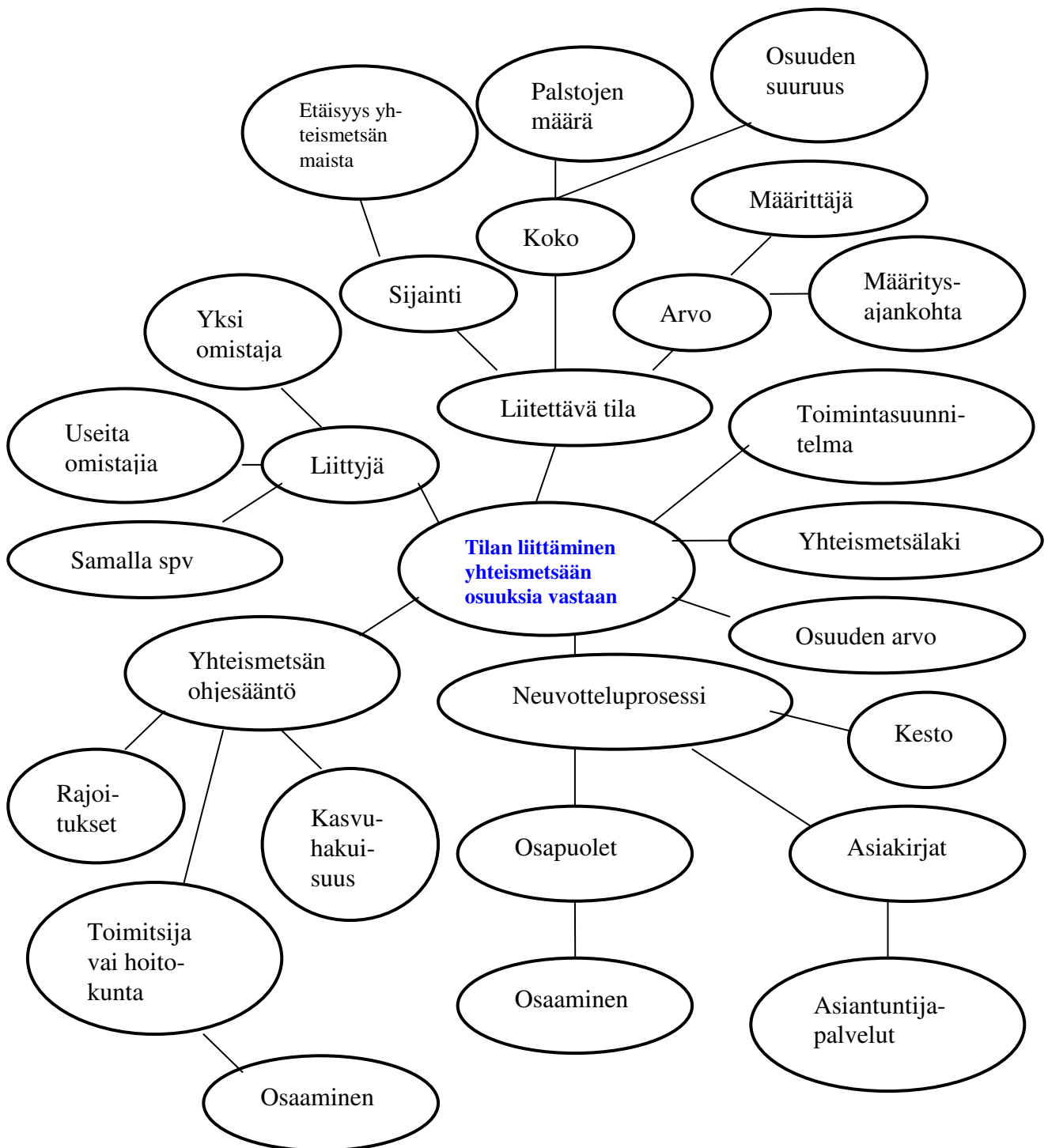
Pienin luovutettava osuus

Yhteismetsän ohjesäännössä voidaan määrätä luovutusrajoituksesta (Yhteismetsälaki 17 §), jos osakaskunta haluaa ehkäistä osuuksien pirstoutumista. Luovutusrajoitus tarkoittaa, että osakaskunnan määräämää osuuslukua pienempää yhteismetsäosuutta ei saa luovuttaa, paitsi jos luovutuksen kohteena on koko osakaskunnalle kuuluva yhteismetsäosuus tai luovutuksen saajana on osakaskunta tai toinen yhteismetsän osakas.

MERKITYSKARTTA: YHTEISMETSÄN LAAJENEMINEN

MERKITYSKARTTA: TILAN LIITTÄMINEN OSUUKSIA VASTAAN

MERKITYSKARTTA: ARVONMÄÄRITYS LIITTÄMISTILANTEISSA

YHTEISMETSIIEN LAAJENTUMINEN – KYSELY

Tämän kyselylomakkeen voi täyttää omalla tietokoneella Word-sovelluksessa. Vastaa kysymyksiin klikkaamalla haluamaasi ruutua ja kirjoittamalla vapaamuotoinen vastaus sävytettyyn lomakekenttään.

Voit tarvittaessa poistaa ruksin uudella klikkauksella. Myös lomake-kenttään kirjoitettua tekstiä voi korjata. Tarvittaessa voit vastata kysymyksiin useammalla kuin yhdellä ruksilla.

Kun olet täyttänyt lomakkeen, tallenna se ja lähetä sähköpostin liitteenä osoitteeseen pirjo.havia@tapio.fi.

A. TAUSTATIEDOT

1. Yhteismetsän nimi
- 2.a. Yhteismetsän kokonaispinta-ala (kaikki yhteismetsän omistamat tilat mukaan lukien) _____ ha
- b. josta metsätalouden maata (metsä-, kitu- ja joutomaa) on _____ ha
3. Vastaajan asema yhteismetsässä
 - Hoitokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja
 - Toimitsija tai varatoimitsija
 - Toiminnanjohtaja
 - Muu, mikä _____
4. Kauanko olet toiminut nykyisessä tehtävässä yhteismetsässä?
_____ vuotta
5. Onko yhteismetsällänne pysyvässä työsuhteessa olevaa palkattua työvoimaa?
 - Kyllä, _____ henkilöä
 - Ei
6. Ostaako yhteismetsänne säännöllisesti muita kuin puukauppaan liittyviä metsätalouden palveluita seuraavilta tahoilta? (vain yksi rasti, merkitse tärkein)
 - Metsänhoitoyhdistykset
 - Metsäpalveluyrittäjät
 - Metsäteollisuusyritykset
 - Muu, mikä _____
7. Miten luonnehtisit yhteismetsäanne sen syntyhistorian tai nykyisen luonteen perusteella? (mikä kuvaa sitä parhaiten, vain yksi rasti)
 - Asutusyhteismetsä
 - Isojakoyhteismetsä
 - Porotilallisten yhteismetsä
 - Sijoittajien yhteismetsä
 - Suvun yhteismetsä
 - Tilusjärjestelyissä tai uusjaossa muodostettu yhteismetsä
 - Muu, mikä _____

Liite 5

8. Kuinka paljon yhteismetsässänne on osakkaita? _____ henkilöä
9. Onko nykyisillä osakkailla yhteismetsän käyttö- tai nautintaoikeuksia, joista osakkaan ei tarvitse maksaa (esim. metsästys, kalastus, kotitarvepuu, polttopuu)?
- Kyllä, mitä
 Ei
10. Onko yhteismetsässänne osakkaina yhteisöjä?
☐ Metsähallitus	% osuuksista
☐ Kunta	%
☐ Seurakunta	%
☐ Metsäyhtiö	%
☐ Muu yritys	%
☐ Säätiö yms.	%

B. YHTEISMETSÄN LAAJENTUMISKOKEMUKSET 1.3.2003 JÄLKEEN

HUOM! Yhteismetsälaki muuttui 1.3.2003. Kuvaa tässä osiossa B vain yhteismetsänne tapahtumia 1.3.2003 jälkeen.

11. Onko yhteismetsässänne liitetty tiloja osuuksia vastaan?
- Kyllä _____ kpl _____ ha
 Ei ole
12. Jos yhteismetsässänne on liitetty tiloja osuuksia vastaan, kuinka paljon osuuksista on uusilla osakkailla? (Tarkoitamme liittyneitä, jotka eivät ennen ensimmäistä "vaihtoa" olleet yhteismetsän osakkaita)
- _____ % osuuksista
13. Onko yhteismetsässänne ostanut tiloja ja liittänyt ne yhteismetsään?
- Kyllä _____ kpl _____ ha
 Ei ole
14. Onko yhteismetsässänne ostanut tiloja, joita ei ole liitetty yhteismetsään?
- Kyllä _____ kpl _____ ha
 Ei ole
15. Onko yhteismetsässänne
- Yhdistynyt toisen yhteismetsän kanssa?
 Vaihtanut alueita suojelu- tai rakentamistarkoituksia varten? _____ ha
 Myynyt maa-alueita _____ ha
 Ei mitään edellisistä
16. Jos yhteismetsässänne on liitetty tai ostettu tiloja, kenen aloitteesta tämä ensisijaisesti tapahtui?
- Hoitokunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja
 Toimitsija tai varatoimitsija
 Toiminnanjohtaja
 Hoitokunta
 Yhteismetsän osakas

Liite 5

- Yhteismetsän uusi osakas
 Muu, kuka

17. Jos yhteismetsäsänne on liitetty tai ostettu tiloja, kenellä oli valtuudet neuvotella liittymisestä tai ostosta?

- Hoitokunnan puheenjohtajalla tai varapuheenjohtajalla
 Toimitsijalla tai varatoimitsijalla
 Toiminnanjohtajalla
 Yhteismetsän osakkaalla
 Muulla, kenellä

18. Miten neuvottelu- ja sopimusvaltuudet oli määritelty?

- Ei mitenkään
 Sovittu neuvotteluvalluuksista, mutta päätöksenteko oli osakaskunnalla
 Sovittu neuvotteluvalluuksista, mutta päätöksenteko oli hoitokunnalla
 Päätöksenteko oli sovittu neuvottelijoille tiettyyn rahamäärään saakka

19. Oliko Sinulla henkilökohtaisesti aiempia kokemuksia muissa yhteyksissä

- Metsämaan kaupoista
 Metsätilojen osituksista (lohkominen, halkominen)
 Tilusjärjestelyistä

20. Onko yhteismetsäsänne kysynyt neuvoja tai saanut ohjeita tilojen liittämistä yhteismetsään?

- Ei keneltäkään
 Muiden yhteismetsien toimihenkilöiltä
 Muiden yhteismetsien luottamushenkilöiltä
 Muiden yhteismetsien osakkailta
 Joltain muulta, keneltä

21. Jos yhteismetsäsänne on liitetty tai ostettu tiloja, miten tärkeitä olivat seuraavat tilan ominaisuudet?

21 a.	erittäin tärkeä	tärkeä	melko tärkeä	ei tärkeä	en osaa sanoa
Suuri tilan pinta-ala	☐	☐	☐	☐	☐
Läheinen sijainti	☐	☐	☐	☐	☐
Välittömät hakkuumahdollisuudet	☐	☐	☐	☐	☐
"Sopiva hinta"	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvä metsänhoidollinen laatu	☐	☐	☐	☐	☐
Palstojen eheys	☐	☐	☐	☐	☐
Tilan muut erityisarvot	☐	☐	☐	☐	☐

21.b. Jos tilan muut erityisarvot olivat merkittäviä, mitä erityisarvoja ne olivat?

22. Jos yhteismetsäsänne on liitetty metsätila osuuksia vastaan, miten tärkeä päätöksen kannalta oli jokin liitettävän tilan omistajan/omistajien ominaisuus?

Liite 5

22 a	erittäin tärkeä	tärkeä	melko tärkeä	ei tärkeä	en osaa sanoa
Omistaja oli entuudestaan yhteismetsän osakas	☐	☐	☐	☐	☐
Omistaja oli jonkun osakkaan tuttu	☐	☐	☐	☐	☐
Omistaja asuu yhteismetsän sijaintipaikkakunnalla	☐	☐	☐	☐	☐
Tila oli perikunta tai yhtymä	☐	☐	☐	☐	☐
Omistaja oli "samanhenkinen" kuin osakaskunta	☐	☐	☐	☐	☐
Omistajalla oli yhteismetsän kannalta erityisosaamista	☐	☐	☐	☐	☐

22 b. Jos liittyneellä uudella osakkaalla oli yhteismetsän kannalta merkittävää erityisosaamista, mitä se oli?

C. YHTEISMETSÄN LAAJENEMISHALUKKUUS

23. Onko yhteismetsän laajenemisesta keskusteltu periaatteellisella tasolla osakaskunnan kokouksissa?
- Kyllä
 Ei ole
24. Onko yhteismetsänne tehnyt myönteisen periaatepäätöksen laajentumisesta?
- Kyllä, yksimielisesti
 Kyllä, mutta asiasta keskusteltiin paljon
 Kyllä, mutta asiasta äänestettiin
 Ei ole → siirtykää kysymykseen 28.
25. Jos yhteismetsänne on tehnyt myönteisen periaatepäätöksen laajentumisesta, niin mitä päätös koskee? (yksi tai useampi rasti)
- Tilojen liittämistä osuuksia vastaan
 Tilojen ostamista ja niiden liittämistä yhteismetsään
 Tilojen ostamista niin, että tiloja ei liitetä yhteismetsään
 Yhteismetsän yhdistämistä toisen yhteismetsän kanssa
26. Jos yhteismetsänne on tehnyt periaatepäätöksen tilojen liittamisestä osuuksia vastaan, mitä toimenpiteitä olette tehneet asian eteen? (yksi tai useampi rasti)
- Mitään toimenpiteitä ei ole vielä tehty
 Haetaan vielä periaatteellinen laajentumispäätös osakaskunnalta (vuosikokous)
 Laadittu toimenpidesuunnitelma tilojen liittamisistä osuuksia vastaan
 Tiedotettu liittämismahdollisuudesta osakkaille
 Tiedotettu liittämismahdollisuudesta lähiseudun metsänomistajille
 Tiedotettu liittämismahdollisuudesta paikallisille metsäorganisaatioille
 Mainostettu liittämismahdollisuutta tiedotusvälineissä tai Internetissä

Liite 5

27. Mitä hyötyjä arvioit yhteismetsänne saavuttavan tilojen liittämisen osuuksia vastaan?

- Suuremmat tuotot osakaskunnalle
 Uutta osaamista osakaskuntaan
 Uutta aktiivisuutta osakaskuntaan
 Uusia vastuunkantajia osakaskuntaan
 Nykyistä säännöllisemmät puunmyyntitulot
 Suurempi pinta-ala mahdollistaa oman metsäammattilaisen palkkaamisen.
 Virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat
 Muita hyötyjä. Mitä?

28. Miten arvioit yhteismetsänne pinta-alan muuttuvan seuraavan viiden vuoden aikana?

- Todennäköisesti ei muutu
 Todennäköisesti yhdistetään toiseen yhteismetsään
 Todennäköisesti yhteismetsä puretaan
 Pienenee, koska
 Kasvaa, koska

29. Alla on lueteltu tukimuotoja, joista osa on tällä hetkellä olemassa, osa ei. Miten tärkeinä pidät näitä tekijöitä yhteismetsänne laajentumisen kannalta?

29	erittäin tärkeä	tärkeä	melko tärkeä	ei tärkeä	en osaa sanoa
Maksuton liittämistoimitus	☐	☐	☐	☐	☐
Varainsiirtoveron vapaus liittämisessä	☐	☐	☐	☐	☐
Tukea metsäsuunnitelman päivitykseen laajenemisen yhteydessä	☐	☐	☐	☐	☐
Määräaikainen puun myyntitulojen verovapaus (liitetyn tai ostetun tilan puukauppatulosta)	☐	☐	☐	☐	☐
Korkeammat Kemera-tuet (liitetyn tai ostetun tilan osalla)	☐	☐	☐	☐	☐

30. Lopuksi pyydämme Sinua alla olevia väittämiä. Vastaa jokaisen rivin kohdalla se vaihtoehto, mikä tuntuu itsestä parhaimmalta.

30	täysin samaa mieltä	osittain samaa mieltä	osittain eri mieltä	täysin eri mieltä	en osaa sanoa
Yhteismetsiin liittyminen ehkäisee yksityistilojen pirstoutumista.	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteismetsillä on huono maine yksityismetsänomistajien keskuudessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteismetsistä ei ole riittävästi tietoa tarjolla.	☐	☐	☐	☐	☐
Metsähallituksen, kuntien tai seurakuntien maista tulisi perustaa "siemenyhteismetsiä", joihin yksityismetsänomistajat voisivat	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 5

Metsähallituksen, kuntien tai seurakuntien maista tulisi perustaa "siemenyhteismetsiä", joihin yksityismetsänomistajat voisivat liittää tilansa.	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnan pitäisi taloudellisesti tukea enemmän yhteismetsien laajentumista.	☐	☐	☐	☐	☐
Minulle on henkilökohtaisesti hyötyä siitä, että yhteismetsä kasvaa.	☐	☐	☐	☐	☐
En halua yhteismetsään uusia osakkaita.	☐	☐	☐	☐	☐
Arvonmäärittysten vaikeus on ongelma tilojen liittämässä osuuksia vastaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Uusien osakkaitten ottaminen rajoittaa nykyisten osakkaiden oikeuksia.	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvaminen tuo mukanaan uusia ongelmia.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan vaikuttaa niin, että yhteismetsämme laajenisi.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan, että yhteismetsä säilyy kokonaan sukumme hallussa.	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan, että palkkaamme metsäammattilaisen yhteismetsään, kun kasvua on tullut lisää.	☐	☐	☐	☐	☐
Rahoituseikat ohjaavat mieluummin liittämään tiloja kuin ostamaan tiloja.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjesäännössä määritelty pienin luovutettava osuus koskee myös liittämässä luovutettavaa osuutta.	☐	☐	☐	☐	☐
Liittämisasiat ovat vaikeita.	☐	☐	☐	☐	☐

Tarjoamme maksuttoman markkinointikanavan:

Yhteismetsiä koskevaa verkkopalvelua (www.yhteismetsat.fi) kehitetään ja vuonna 2011 palvelussa julkaistaan uusia verkkosivuja. Saako yhteismetsänne yhteystiedot julkaista sivuilla laajenemishaluisten yhteismetsien luettelossa?

- Kyllä. Olemme halukkait liittämään tiloja osuuksia vastaan.
 Kyllä. Olemme halukkait ostamaan lisää metsää.
 Tietoja ei saa julkaista.

Jos vastasitte kyllä, kirjoittakaa tähän ne yhteystiedot, jotka haluatte julkaistavaksi:

Yhteismetsän nimi
 Yhteyshenkilö
 Osoite
 Puhelinnumero
 Sähköposti
 Kotisivut

LIITTÄMISHALUISET YHTEISMETSÄT

28.4.2011

Yhteismetsät, jotka haluavat neuvotella uusien osakkaiden ottamisesta liittämällä metsää osuuksia vastaan.
Metsänomistaja, ota yhteyttä, jos sinua kiinnostaa yhteismetsän osakkuus.

Tiedot on julkaissut Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio yhteismetsien myöntämällä luvalla.

Kunta, jossa on yhteismetsän alueita	Yhteismetsän nimi	Yhteyshenkilö	Osoite	Puhelin ja sähköposti
Alajärvi	Hautasen yhteismetsä	Lauri Hautanen	Kallenpolku 5, 41310 LEPPÄVESI	0500-636476, lauri.hautanen@elisanet.fi
Asikkala, Heinola, Nastola	Alhaisen-Kirilän yhteismetsä	Jarmo Poutiainen	Pensuontie 137, 15540 VILLÄHDE	0500-353158 , jarski@jarski.fi
Forssa, Hattula, Hämeenlinna, Jokioinen, Loimaa, Nummi-Pusula, Tammela, Urjala, Ypäjä	Mustialan Yhteismetsä	Juha Simola	Kärppäkuja 5, JOKIOINEN	040-8211403, mustialan yhteismetsä@surffi.net
Harjavalta, Ulvila	Harjavallan yhteismetsä	Juha Mäntylä	Lehtusuontie 18, 29200 HARJAVALTA	0400-596184, jmantyla@dnainternet.net
Hartola, Heinola, Pertunmaa, Sysmä	Ekon Yhteismetsä	Pasi Valkonen	Reinonkuja 3, 19600 HARTOLA	0400-138445, valpas@pp.phnet.fi
Heinola	Taipaleen yhteismetsä	Raimo Mattila	Honkaniementie 555, 19430 PERTUNMAA	0400-602 304, raimo.mattila@pp7.inet.fi
Heinola, Mäntyharju	Kukkamäen yhteismetsä	Ahti Ansio	Toivolantie 256, 19430 PERTUNMAA	0400-497494, ahti.ansio@luukku.com
Ii	Pahkakosken yhteismetsä	Eero Alaraasakka	Raasakantie 49, 91110 II	0400-281584, eero.alaraasakka@mhy.fi
Jalasjärvi	Madesjärven yhteismetsä	Kari Uimonen	Kiikkusaarentie 151, 61270 LUOPAJÄRVI	0400-450930, kari.uimonen@netikka.fi
Jalasjärvi, Karvia	Ilvesjoen yhteismetsä	Raimo Koivumäki	Ratikyläntie 303, 61820 KAINASTO	040-7094705, raimo.kivumaki@pp.nic.fi
Joensuu, Tohmajärvi	Kutsu-Oskolan yhteismetsä	Jorma Pesonen	Holmansuontie 176, 82140 KIIHTELYSVAARA	0400-320024, jorma.pesonen2@luukku.com
Jokioinen, Loppi, Tammela, Urjala, Ypäjä	Riitalan yhteismetsä	Pauli Sibakov	Alhontie 21, 31300 TAMMELA	0500-2398585, pauli.sibakov@pp.surffi.net
Juuka	Ukonvaaran yhteismetsä	Mauno Väyrynen	Palomäentie 4, 83900 JUUKA	040-1602820, mauno.vayrynen@gmail.com
Kajaani, Lapinlahti, Sorkkajärvi, Sotkamo, Tornio	Toivakon yhteismetsä	Sanna Juntunen	Yrjöläntie 8 B 7, 74200 VIEREMÄ	044-5246500, sjuntuska@gmail.com
Karkkila	Hajakanmaan yhteismetsä	Lemmetti Lauri	Tarrantie 312, VIHTI	050-2833228, lauri.lemmetti@kolumbus.fi
Kemijärvi	Kemijärven yhteismetsän	Risto Junttila	Vapaudenkatu 8 A 4, 98100 KEMIJÄRVI	0400-395056, kemijarven.yhteismetsa@co.in et.fi
Kokkola	Kälviän Hirsimetsän Yhteismetsä	Sakari Jylhä	Kälviäntie 39, KÄLVIA	68300 hirsi.metsa@anvianet.fi
Kolari	Hirvasjärven yhteismetsä	Orvo Hyvärinen	Sorkuntie 10, 95400 ROVANIEMI	040-7232130, orvo.hyvarinen@gmail.com
Kouvola	Jaalan yhteismetsä	Jarkko Koskela	Siepontie 9, VALKEALA	45370 koskela.jaalanyhteismetsa@g mail.com
Kurikka, Laihia	Jurvan yhteismetsä	Simo Vaismaa	Välitie 8, 61500 ISOKYRÖ	06-4713095 / 050-5450687, vaismaa.simo@netikka.fi
Kuusamo	Hyöteikön yhteismetsä	Jukka Tervo	Nissinvaarantie 39 B, 93600 KUUSAMO	040-4117609, 040-7324985, tervokuikka@gmail.com
Kuusamo, Suomussalmi	Kuusamon yhteismetsä	Jarmo Korhonen	Kitkantie 21, KUUSAMO	93600 040-5146058, jarmo.korhonen@kuusamonyht eismetsa.fi
Mynämäki	Laajoentaustan yhteismetsä	Matti Immonen	Valtuustotie 14, 21230 LEMU	050-3471856, matti.immonen@saastopankki. fi
Mynämäki	Mynäjoen yhteismetsä	Ville Toikka	Kuntolantie 4, 21900 YLÄNNE	0500-808946, villetoikka@dnainternet.net
Orivesi	Siitaman yhteismetsä	Ari Tuhola	Sarkolantie 70, 36200 KANGASALA	050-5136431, ari.tuhola@nettikirje.fi
Padasjoki, Tammela, Hämeenlinna, Asikkala, Kuhmoinen, Heinola, Sysmä, Leppävirta, Varkaus, Pielavesi	Etelä-Suomen yhteismetsä	Ari Lääperi	Vanhan-Mankkaantie 14 H 22, 02180 ESPOO	0400 152965 , laaperi@kolumbus.fi
Pello	Turtolan yhteismetsä	Markku Knuuti	Vanhajoentie 1, 95645 TURTOLA	0400-696764 / 0400-218769, markku.knuuti@hotmail.com
Pertunmaa	Syrjälähden yhteismetsä	Jukka Hölttä	Syrjälähdentie 53, 19430 PERTUNMAA	0400-155866
Polvijärvi	Kiskonjoen yhteismetsä	Pentti Väistö	Niskaniementie 22 B, 83700 POLVIJÄRVI	040-5111147, pentti.vaisto@telemail.fi
Posio	Posion yhteismetsä	Markus Laatikainen	Posiontie 44, POSIO	97900 040-1792110, posionyhteismetsa@co.inet.fi
Pyhäjärvi	Kärsämäjärven yhteismetsä	Timo Loppukaarre	Korpjoentie 781, 74700 KIURUVESI	0400-171 096 , (017) 758 174 ,
Pöytyä, Säskylä	Tourulan yhteismetsä	Jaakko Koivuniemi	Koivuniementie 40, 32610 VAMPULA	0500-797695, jaakko.koivuniemi@pp.inet.fi
Salla, Savukoski, Kemijärvi, Pelkosenniemi	Sallan yhteismetsä	Tapio Sinkkilä	Kuusamontie 25, 98900 Salla	0400-296 386, 016-831 269, tapio.sinkkila@sallanyhteismet sa.fi
Siikalatva	Lievosenjärven yhteismetsä	Paavo Runtti	Lodentie 25, RUUKKI	92400 040-551 8893, paavo.runtti1@luukku.com
Simo, Tervola, Tornio	Lautamaan yhteismetsä	Pekka Vaaramaa	Vakulintie 82, 95460 TORNIO	0400-265333, pekka.vaaramaa@pp.inet.fi
Sonkajärvi	Sukevan yhteismetsä	Matti Vatanen	Kajaanintie 1487, 74340 SUKEVA	0400-678049, matti.vatanen@pp.inet.fi
Tohmajärvi	Onkamon yhteismetsä	Veikko Assinen	Suorlahdentie 9 A, 82380 TOLOSENMAKI	050-5988413, assivei@netti.fi
Tuusniemi	Sotkan yhteismetsä	Teuvo Voutilainen	Anaskintie 33, 71200 TUUSNIEMI	0400-346797, teuvo.voutilainen@storaenso.c om

Yhteensä 37 yhteismetsää

Liite 6

OSTOHALUISET YHTEISMETSÄT

28.4.2011

Yhteismetsät, jotka haluavat ostaa lisää metsää. Jos suunnittelet metsätilan myyntiä, ota yhteyttä. Tiedot on julkaissut Metsätalouden kehittämisskeskus Tapio yhteismetsien myöntämällä luvalla.

Kunta, jossa on yhteismetsän alueita	Yhteismetsän nimi	Yhteyshenkilö	Osoite	Puhelin ja sähköposti
Alajärvi	Hautasen yhteismetsä	Lauri Hautanen	Kallenpolku 5, 41310 LEPPÄVESI	0500-636476, lauri.hautanen@elisaneet.fi
Asikkala, Heinola, Nastola	Alhaisen-Kirilän yhteismetsä	Jarmo Poutiainen	Pensuontie 137, 15540 VILLÄHDE	0500-353158 , jarski@jarski.fi
Eura, Köyliö	Tuomaalan yhteismetsä	Antero Torsti	Ilmijärventie 148, 32810 PEIPOHJA	050-390 1004, antero.torsti@pp.inet.fi
Eurajoki, Nakkila	Vuojoen yhteismetsä	Ilmo Myllymaa	Myllymaantie 33, 29250 NAKKILA	0500-598390, ilmo.myllymaa@proagria.fi
Forssa, Hattula, Hämeenlinna, Jokioinen, Loimaa, Nummi-Pusula, Tammela, Urjala, Ypäjä	Mustialan Yhteismetsä	Juha Simola	Kärppäkuja 5, 31600 JOKIOINEN	040-8211403, mustialan yhteismetsä@surffi.net
Harjavalta, Ulvila	Harjavallan yhteismetsä	Juha Mäntylä	Lehtosuontie 18, 29200 HARJAVALTA	0400-596184, imantyla@dnainternet.net
Hartola, Heinola, Pertunmaa, Sysmä	Ekon Yhteismetsä	Pasi Valkonen	Reinonkuja 3, 19600 HARTOLA	0400-138445, valpas@pp.phnet.fi
Heinola	Taipaleen yhteismetsä	Raimo Mattila	Honkaniementie 555, 19430 PERTUNMAA	0400-602 304, raimo.mattila@pp7.inet.fi
Heinola, Mäntyharju	Kukkamäen yhteismetsä	Ahti Ansio	Toivolantie 256, 19430 PERTUNMAA	0400-497494, ahti.ansio@luukku.com
Hutinen, Loimaa	Vampulan yhteismetsä	Aarne Heinonen	Soinilantie 207, 32610 VAMPULA	040-7162081, aarne.heinonen@pp3.inet.fi
Ilomantsi, Kontiolahti	Paiholan yhteismetsä	Martti Pirinen	Patapuronkatu 3 A 29, 80160 JOENSUU	
Jalasjärvi	Madesjärven yhteismetsä	Kari Uimonen	Kiikkusaarentie 151, 61270 LUOPAJARVI	0400-450930, kari.uimonen@netikka.fi
Jalasjärvi, Karvia	Ilvesjoen Yhteismetsä	Raimo Koivumäki	Ratikyläntie 303, 61820 KAINASTO	040-7094705, raimo.koivumaki@pp.nic.fi
Jokioinen, Loppi, Tammela, Urjala, Ypäjä	Riitalan yhteismetsä	Pauli Sibakov	Alhontie 21, 31300 TAMMELA	0500-2398585, pauli.sibakov@pp.surffi.net
Juuka	Ukonvaaran yhteismetsä	Mauno Väyrynen	Palomäentie 4, 83900 JUUKA	040-1602820, mauno.vayrynen@gmail.com
Kajaani, Lapinlahti, Sonkajärvi, Sotkamo, Tornio	Toivakon Yhteismetsä	Sanna Juntunen	Yrjöläntie 8 B 7, 74200 VIEREMÄ	044-5246500, sjuntuska@gmail.com
Kannus, Sieni, Ylivieska	Tyllin yhteismetsä	Erkki Niskanen	Kokkolantie 265, 85410 SIEVI	040-5434192, erkki.niskanen@kotinet.com
Karkkila	Hajakannan yhteismetsä	Lemmetti Lauri	Tarrantie 312, 03400 VIHTI	050-2833228, lauri.lemmetti@kolumbus.fi
Karttula	Mikon yhteismetsä	Iikka Lankinen	Julkulantie 12, 71800 SIILINJÄRVI	0400-272291, is.lankinen@pp.inet.fi
Kemijärvi	Kemijärven Yhteismetsän	Risto Junttila	Vapaudenkatu 8 A 4, 98100 KEMIJÄRVI	0400-395056, kemijarven.yhteismetsa@co.in et.fi
Kittilä	Mäntyrinteen yhteismetsä	Erkki Similä	Kylätie 89, 99110 KAUKONEN	040-7084913, erkki.simila@hotmail.com
Kokkola	Kälviän Hirsimetsän Yhteismetsä	Sakari Jylhä	Kälviäntie 39, 68300 KÄLVIÄ	045-346 0665, koskela.jaalan yhteismetsa@gmail.com
Kouvola	Jaalan yhteismetsä	Jarkko Koskela	Sieppontie 9, 45370 VALKEALA	040683722, kaje.komulainen@gmail.com
Kuhmo, Pudasjärvi, Rovaniemi, Sodankylä, Sotkamo	Yhteismetsä Eemil Lukkari	Kaje Komulainen	Polttimentie 8, 67200 KOKKOLA	06-4713095 / 050-5450687, vaismaa_simo@netikka.fi
Kurikka, Laihia	Jurvan yhteismetsä	Simo Vaismaa	Välitie 8, 61500 ISOKYRÖ	040-4117609, 040-7324985, tervojukka@gmail.com
Kuusamo	Hyöteikön yhteismetsä	Jukka Tervo	Nissinvaarantie 39 B, 93600 KUUSAMO	040-5146058, jarmo.korhonen@kuusamonyht eismetsa.fi
Kuusamo, Suomussalmi	Kuusamon yhteismetsä	Jarmo Korhonen	Kitkantie 21, 93600 KUUSAMO	0500-467218, sitronen@kolumbus.fi
Loimaa, Oripää	Virtaan Yhteismetsä	Aarno Salonen	Rekontie 16, 32560 VIRTTAA	0400-84343, heikki.polvi@luukku.com
Muhos	Leskelä-Komulan yhteismetsä	Heikki Polvi	Uusikuja 17, 91500 MUHOS	050-3471856, matti.immonen@saastopankki. fi
Mynämäki	Laajoentaustan yhteismetsä	Matti Immonen	Valtuustotie 14, 21230 LEMU	0500-808946, viltoikka@dnainternet.net
Mynämäki	Mynäjoen yhteismetsä	Ville Toikka	Kuntolantie 4, 21900 YLÄNNE	050-3514224, heikki.varho@gmkil.com
Oripää	Äären tilan Yhteismetsä	Heikki Varho	Palontie 4, 32500 ORIPÄÄ	0400-152965 , laaperi@kolumbus.fi
Padasjoki, Tammela, Hämeenlinna, Asikkala, Kuhmoinen, Heinola, Sysmä, Leppävirta, Varkaus, Pielavesi	Etelä-Suomen yhteismetsä	Ari Lääperi	Vanhana-Mankaantie 14 H 22, 02180 ESPOO	
Paimio, Salo	Paimion yhteismetsä	Launto Jussi	Laitamäentie 198, 21570 SAUVO	050-2038, siljaunto@kolumbus.fi
Pello	Juoksengin yhteismetsä	Lauri Huhta	Ruohopolku 5, 95410 KIVIRANTA	(016) 482 738 / 0400 399 314, lauri.huhta@pp1.inet.fi
Pello	Matinlompolon yhteismetsä	Erkki Kangas	Metsätaival 4 B 15, 96440 ROVANIEMI	040-5361083, kangas.erkki58@email.com
Pello	Turtolan yhteismetsä	Markku Knuuti	Vanhajoentie 1, 95645 TURTOLA	0400-696764 / 0400-218769, markku.knuuti@hotmail.com
Posio	Posion yhteismetsä	Markus Laatikainen	Posiontie 44, 97900 POSIO	040-1792110, posionyhteismetsa@co.inet.fi
Puumala, Ruokolahti	Kostialan Yhteismetsä	Sami Kostiaainen	Leiviskäntie 542 B, 58620 LOHILAHTI	050-3568435, sami.kostiaainen@kostiala.fi
Pöytyä, Säykylä	Tourulan yhteismetsä	Jaakko Koivuniemi	Koivuniementie 40, 32610 VAMPULA	0500-797695, jaakko.koivuniemi@pp.inet.fi
Rovaniemi, Pello, Ylitornio	Varejoen-Kätkävaaran yhteismetsä	Jouko Ranta	Sivakkajoentie 272, 95330 TERVOLA	040-5244845
Salla, Savukoski, Kemijärvi, Pelkosenniemi	Sallan yhteismetsä	Tapio Sinkkilä	Kuusamontie 25, 98900 SALLA	0400-296 386, 016-831 269, tapio.sinkkila@sallanyhteismet sa.fi
Siikalatva	Lievosenjärven yhteismetsä	Paavo Runtti	Lodentie 25, 92400 RUUKKI	040-551 8893, paavo.runtti1@luukku.com
Simo, Tervola, Tornio	Lautamaan yhteismetsä	Pekka Vaaramaa	Vakulintie 82, 95460 TORNI	0400-265333, pekka.vaaramaa@pp.inet.fi
Sonkajärvi	Suvevan yhteismetsä	Matti Vatanen	Kajaanintie 1487, 74340 SUKEVA	0400-678049, matti.vatanen@pp.inet.fi
Sysmä	Hirvikummun yhteismetsä	Risto Koiravuori	Väihkyläntie 18, 19700 SYSMÄ	0400-468787, risto.koiravuori@mhy.fi
Tampere, Raah	Laalahden yhteismetsä	Erkki Pihkala	Luuventie 10, 02620 ESPOO	040-7001680, epihkala@hse.fi
Tohmajärvi	Onkamon yhteismetsä	Veikko Assinen	Suorilahdentie 9 A, 82380 TOLOSENMAKI	050-5988413, assivei@netti.fi
Tuusniemi	Sotkan yhteismetsä	Teuvo Voutilainen	Anaskintie 33, 71200 TUUSNIEMI	0400-346797, teuvo.voutilainen@storaenso.c om
Urjala	Urjalan yhteismetsä	Jaakko Kuisma	Tampereenväylä 611, 31760 URJALA	0400-794 937, urjalan.yhteismetsa@saunalah ti.fi
Vaala	Jaalangan yhteismetsä	Petri Leinonen		0400-379107, petri.leinonen@jaala.net

Yhteensä 51 yhteismetsää.